

Innst. S. nr. 228

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.meld. nr. 21 (2004-2005)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold

Det biologiske mangfoldet trues av mange forhold, og fysiske inngrep og endret arealbruk framstår som den viktigste årsak til tap av arter og livsformer. Summen av mange små inngrep kan få betydelige følger for arters og bestanders muligheter til å overleve og for økosystemenes produksjonsevne. Risikoen for uønsket introduksjon av fremmede arter og påfølgende skader på økosystemene vil sannsynligvis også øke, blant annet som følge av klimaendringer og økt transport.

Regjeringens strategiske mål for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold er at naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig sikres i levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldets fortsatte utviklingsmuligheter.

Regjeringen vil iverksette tiltak med sikte på å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010 ved blant annet å:

- Videreutvikle lovverket med utgangspunkt i utredningen fra Biomangfoldlovutvalget.
- Styrke kartleggingen og overvåkingen av biologisk mangfold.
- Styrke forskning knyttet til biologisk mangfold.
- Utarbeide handlingsplaner i perioden 2005-2010 for utvalgte truede/prioriterte naturtyper, artsgrupper og arter.
- Utarbeide forvaltningsplaner for de mest brukte nasjonalparkene og andre større verneområder.
- Utarbeide og iverksette en nasjonal plan for marine beskyttede områder.

- Utarbeide forslag til nasjonal handlingsplan for forvaltning av genetisk materiale og bevaring av genetisk variasjon.
- Utarbeide en tverrsektoriell nasjonal strategi for fremmede arter innen 2006.

Departementet viser til St.meld. nr. 42 (2000-2001) om Biologisk mangfold - Sektoransvar og samordning, hvor det ble varslet en rapportering i 2005 som oppfølging av meldingens ca. 300 tiltak og utforming av nye tiltak. Som et vedlegg til denne meldingen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, er det presentert en sammenstilling av departementenes egne rapporteringer på oppfølgingen av St.meld. nr. 42 (2000-2001). Regjeringens hovedkonklusjon i stortingsmeldingen var etableringen av et nytt forvaltningssystem for biologisk mangfold. Det fokuseres på tre innsatsområder:

- Kartlegging og overvåking som identifiserer og verdisetter det biologiske mangfoldet
- Samordning av juridiske og økonomiske virkemidler som skal gi grunnlag for en felles forvaltning
- Samordning av informasjon, forskning og kompetanse, som faglig basis for forvaltning av biologisk mangfold i forhold til alle sektorer.

Rapporteringen fra departementene viser at vi har kommet godt i gang med å bygge opp det nye forvaltningssystemet og med gjennomføring av andre tiltak for å sikre biologisk mangfold. Det er imidlertid mye som fremdeles gjenstår, og det er derfor viktig å ha fokus på dette også i årene framover.

Siden stortingsmeldingen ble lagt fram har Norge som følge av verdenstoppmøtet om bærekraftig utvikling (WSSD) i Johannesburg 2002, og ministerkonferansen for Miljø i Europa i Kiev 2003, forpliktet seg til å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Dette er et sentralt satsingsområde i denne meldingen, og rapporteringen på St.meld. nr. 42 (2000-2001) er et vesentlig grunnlag for de tiltak som presenteres.

Friluftsliv

Regjeringens strategiske mål for friluftsarbeidet er at alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen for øvrig.

- Friluftsliv basert på allemannsretten skal holdes i hevd i alle lag av befolkningen.
- Barn og unge skal gis mulighet til å utvikle ferdigheter i friluftsliv.
- Områder av verdi for friluftslivet skal sikres slik at miljøvennlig ferdsel, opphold og høsting fremmes og naturgrunnlaget bevares.
- Ved boliger, skoler og barnehager skal det være god adgang til trygg ferdsel, lek og annen aktivitet i en variert og sammenhengende grønnstruktur med gode forbindelser til omkringliggende naturområder.

Regjeringen vil øke innsatsen for fysisk aktivitet, herunder gjennomføre Friluftslivets år 2005. Det skal etableres et Forum for friluftsliv i skolen i samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet, Sosial- og helsedirektoratet og organisasjoner som er engasjert på feltet. Målet er å styrke den friluftspedagogiske kompetansen i skolen.

Regjeringen vil sørge for å sikre flere større friluftsområder for allmennheten, inkludert fjerning av bygninger i utvalgte områder, og sikre friluftsinnteresser i områder som forsvaret ikke lenger har bruk for. Det skal etableres og eventuelt videreføres mer langsiktig samarbeid i form av flerårige intensjonsavtaler og innvilges rammetilsagn for flere områder.

Arbeidet med å sikre viktige lokale friluftslivsområder med statlig tilskudd skal videreføres. Regjeringen mener sikring av arealer i strandsonen er viktig for å gi allmennheten tilgang til disse områdene. Miljøverndepartementet vil sette i gang arbeid med sikte på å utvide skjærgårdsparkene vestover fra Lindesnes. Flere fyrstasjoner er tatt i bruk til friluftsliv- og kulturformål, og flere er under vurdering. Direktoratet for naturforvaltning, Statskog SF og Forsvarsbygg ved Skifte Eiendom er i ferd med å gjennomgå de eiendommene som forsvaret ikke lenger har behov for. Målet er at eiendommer med viktige friluftsverdier skal sikres for allmennheten, fortrinnsvis i offentlig eie.

Kulturminner og kulturmiljøer

Mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer skal forvaltes og tas vare på som bruksressurser, som grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping. Et representativt utvalg av kulturminner og kulturmiljøer skal tas vare på i et langsiktig perspektiv.

Regjeringen vil fremme en politikk som sikrer at det (ressurs)potensialet som ligger i kulturminnene blir tatt i bruk på en bedre måte enn i dag, gjennomføre særlig satsinger rettet mot barn og unge og for å sikre minoritetsgruppens kulturarv i det flerkulturelle Norge. Gjennom utvikling av plan- og bygningsloven vil Regjeringen legge til rette for at kommunene kan ta i bruk kulturminner og kulturmiljøer i lokalsamfunnsutviklingen.

Overgjødning og oljeforurensning

Det skal sikres en vannkvalitet i ferskvannsforkomster og i marine områder som bidrar til opprettholdelse av arter og økosystemer, og som ivaretar hensynet til menneskers helse og trivsel.

Regjeringen vil gjennomføre en helhetlig og økosystembasert forvaltning av hav- og kystområder og ferskvann ved utarbeiding av helhetlige forvaltningsplaner for alle norske havområder og ved utarbeiding av helhetlige forvaltningsplaner for vassdrag og kystnære sjøområder iht. EUs rammedirektiv for vann. Videre vil Regjeringen styrke arbeidet med å bedre vannkvaliteten i Vansjø og evt. andre vannforekomster med alvorlige og sammensatte miljøproblemer.

For havområdene blir det nå som et første skritt utviklet en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet. Formålet med forvaltningsplanen er å etablere rammevilkår som gjør det mulig å balansere næringsinteressene knyttet til fiskeri, sjøtransport og petroleumsvirksomhet innenfor rammen av en bærekraftig utvikling. Forvaltningsplanen vil etablere miljøkvalitetsmål og rammer for påvirkning i de enkelte delene av havområdet, og på den måten gi føringer for hva slags krav som må stilles til virksomhet i de ulike delene av havområdet. Regjeringen tar sikte på å legge helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet fram for Stortinget i vårseksjonen 2006.

Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Det er rundt 50 000 kjemikalier på det europeiske markedet, og for flertallet av disse har vi liten eller ingen kunnskap om hvordan de virker på helse og miljø. Utslippene stammer fra gruvedrift, fra produksjon av råstoff og ferdigvarer i industrien, fra bruk av produkter i husholdningene, industri og arbeidsliv og fra avfallsbehandling, og Norge mottar i tillegg langtransporterte tilførsler av miljøgifter ved luft- og havstrømmer. Utslipp av miljøgifter fra tidligere tiders virksomhet ligger nå mange steder som forurensninger i grunnen på land eller i bunnsedimentene i vann og sjø.

Regjeringens mål er at utslipp og bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier ikke skal føre til helseskader eller skader på naturens evne til produksjon og selvfornyelse. Konsentrasjonene av de farligste kjemikaliene i miljøet skal bringes ned mot bakgrunnsnivået for naturlig forekommende stoffer, og tilnærmet null for menneskeskapte forbindelser.

Regjeringen vil styrke innsatsen overfor helse- og miljøfarlige kjemikalier, og stanse utslipp av miljøgifter innen 2020, ved blant annet å:

- Utrede mulighetene for å innføre forbud mot bruk av miljøgifter i produkter rettet mot private forbrukere.
- Gjennomføre nye handlingsplaner mot utslipp av PFOS-relaterte forbindelser og kvikksølv.
- Foreslå nye miljøgifter for internasjonale miljøgiftsavtaler, slik som Stockholm-konvensjonen om organiske miljøgifter.

- Prioritere arbeidet for å fjerne eller begrense bruken av helse- og miljøfarlige kjemikalier i produkter rettet mot barn.
- Sikre en forsvarlig håndtering av forurenset grunn etter 2005.
- Styrke arbeidet med å sikre at forurensete sedimenter ikke forårsaker alvorlige forurensningsproblemer.
- Sørge for styrket kontroll med etterlevelse av regelverket om miljøgifter.

Avfall og gjenvinning

Det gjenvinnes i dag mer avfall i Norge enn noen gang før, og nesten 70 pst. av avfallet går til enten material- eller energigjenvinning. Norge er på vei til å nå et nasjonalt mål om 75 pst. gjenvinning innen 2010.

Avfallsbehandlingen medfører likevel betydelige utslipp til luft, jord og vann, og er således en kilde til både lokale og globale miljøproblemer. Utslipp av metangass fra avfallsdeponier utgjør i dag om lag 4 pst. av de totale norske utslipp av klimagasser.

Som følge av at stadig flere stoffer i avfallet regnes som miljøfarlige, øker også mengden avfall som blir regnet som farlig avfall. En betydelig del av dette avfallet - anslagsvis 100 000 tonn av totalt 800 000 tonn farlig avfall - blir årlig ikke håndtert etter reglene og utgjør dermed en vesentlig miljøfare.

Det er et mål å sørge for at skadene fra avfall på mennesker og naturmiljø blir så små som mulig. Avfallsproblemene skal løses gjennom virkemidler som sikrer en samfunnsøkonomisk god balanse mellom omfanget av avfall som genereres, og som gjenvinnes, forbrennes eller deponeres.

Regjeringen vil bidra til en overgang fra et avfalls-samfunn til et gjenvinnings- og resirkuleringssamfunn, og vi skal i framtiden ha avfallsbehandlingsanlegg som tilfredsstillere strenge miljøkrav, samtidig som avfall er en etterspurt ressurs som tilfredsstillere definerte kvalitetskrav.

For å redusere miljøbelastningen fra avfall og øke utnyttelsen av avfall som en ressurs foreslår Regjeringen bl.a. en opptrapping av målet om gjenvinning av avfall til 80 pst., og det tas sikte på å innføre forbud mot deponering av nedbrytbart avfall fra 2009.

Klimaendringer, luftforurensning og støy **Klimapolitikken**

Det vises i meldingen til at Kyoto-protokollen trådte i kraft 16. februar 2005. I perioden 1990-2003 økte Norges samlede utslipp av klimagasser med vel 9 pst., fra 50,1 millioner tonn CO₂-ekvivalenter til 54,8 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. I henhold til oppdaterte framskrivninger er det anslått at utslippene vil øke ytterligere til om lag 61,8 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2010 dersom det ikke gjennomføres nye klimatiltak. Dette ligger om lag 22 pst. over den norske forpliktelsen.

Det er Regjeringens mål at Norges samlede klimapolitikk skal være ambisiøs både internasjonalt og nasjonalt.

Den viktigste utfordringen i klimapolitikken internasjonalt nå er først og fremst å komme i gang med en dialog og forhandlinger om et mer ambisiøst globalt framtidig klimaregime etter Kyoto-protokollens første forpliktelsesperiode.

Regjeringen mener det på nasjonalt nivå er viktig å utvikle framtidrettede løsninger som kan legge grunnlaget for betydelige reduksjoner i de nasjonale klimagassutslippene på lengre sikt, og vil påse at Norge overholder sin forpliktelse etter Kyoto-protokollen. Det vil bli arbeidet videre med aktuelle virkemidler og tiltak som kan bidra til å redusere utslippet av klimagasser, og som blant annet knytter seg til energipolitikken og transportpolitikken.

Regjeringen vil oppfylle den norske forpliktelsen etter Kyoto-protokollen, og det er ønskelig at Norge skal ha en pådriverrolle i arbeidet for en mer ambisiøs klimaavtale etter 2012. Ved å stå utenfor EU har vi både muligheter til, og et ansvar for å spille en viktig rolle. Regjeringen mener at Norge kan spille en viktig rolle som brobygger i forhold til u-landene og derigjennom bidra til en global dialog med mindre polarisering mellom i-land og u-land.

Regjeringen ønsker samarbeid med andre land om å utvikle et internasjonalt kvotemarked. For å sikre prosessindustriens konkurransevne går Regjeringen inn for at det norske kvotesystemet skal ligge nært opp til EUs kvotesystem. Det er tatt initiativ til forhandlinger med EU-kommisjonen for å få i stand en avtale som sikrer at norske bedrifter kan kjøpe og selge kvoter i EUs kvotemarked.

Regjeringen vil åpne for at også kvoteplikt i det tidlige kvotesystemet (2005-2007) kan dekkes gjennom kreditter fra Den grønne utviklingsmekanismen (CDM) som er godkjent under Kyoto-protokollen. Regjeringen legger opp til å innføre tilsvarende regler for bruk av utslippsheter fra Den grønne utviklingsmekanismen som EU har for sitt kvotesystem i 2005-2007.

En av årsakene til dette er at Regjeringen ser det som viktig å trekke også utviklingslandene inn i klimaarbeidet så tidlig som mulig. Gjennomføring av CDM-prosjekter stiller svært strenge krav til oppfølging og kontroll av de tilhørende utslippsreduksjonene. Størstedelen av det internasjonale regelverket for CDM ligger allerede klart.

Regjeringen ser det som vesentlig å hindre at klimamotiverte tiltak medfører negative effekter for det biologiske mangfoldet. Det er inngått et samarbeid mellom Klimakonvensjonen og Konvensjonen om biologisk mangfold for å sikre utveksling av relevant informasjon om klimatiltak og effekter på biologisk mangfold. Hensynet til biologisk mangfold vil også være viktig i utformingen av nasjonale klimatiltak.

Regjeringen vil blant annet arbeide videre med tiltak som vil kunne gjøre det mulig å etablere gasskraftverk med CO₂-håndtering, gjennom aktiv bruk av fondet for miljøvennlig gasteknologi og arbeidet til innovasjonsvirksomheten i Grenland. Regjeringen vil fortsette satsingen på omlegging av nasjonal energiproduksjon og energibruk, som også vil gi klimapolitiske gevinster,

gjennom oppfølging av målet om ny miljøvennlig energiproduksjon og -sparing tilsvarende 12 TWh pr. år innen utgangen av 2010. Regjeringen vil følge opp strategien for å redusere bruken av mineraloljer til oppvarming med 25 pst. i den første Kyoto-perioden 2008-2012.

Regjeringen vil føre en samferdselspolitikk som effektivt bidrar til å redusere klimagassutslippene fra transportsektoren. Det skal legges til rette for økt bruk av biodrivstoff. Regjeringen tar sikte på å komme med et forslag til en videre nasjonal satsing på biodrivstoff tilpasset norske forhold innen 1. juli 2005. For øvrig er det øremerket midler i LMDs bioenergi-program for 2005 til utviklingsprosjekt for biodrivstoff.

Regjeringen vil gjennom forskning, informasjon og oppbygging av kompetanse aktivt medvirke til å bygge opp beredskap og legge til rette for nødvendige samfunnsmessige tilpasninger i ulike sektorer for å avgrense skader og tap som følge av klimaendringer. Hovedvekten av klimaforskningen er fra 2004 samlet i ett stort klimaforskningsprogram, Norklima. Programmet dekker både forskning knyttet til klimaendringer og effekter på natur og samfunn.

NO_x - Oppfølging av Norges NO_x-forpliktelse i Gøteborg-protokollen

Gøteborg-protokollen trer nå i kraft (17. mai 2005), og Norge har ved ratifikasjon av protokollen bl.a. forpliktet seg til å redusere de årlige utslippene av nitrogenoksider (NO_x) til 156 000 tonn innen 2010. Det må gjennomføres vesentlige nye tiltak innenfor flere sektorer for at Norge skal overholde denne forpliktelsen.

I 2003 var utslippene av NO_x i Norge 220 000 tonn. Framskrivninger utarbeidet i forbindelse med St.meld. nr. 8 (2004-2005) Perspektivmeldingen anslår at de årlige utslippene av NO_x, med dagens virkemidler, kan ventes redusert til om lag 200 000 tonn i 2010 og 162 000 tonn i 2020. For å overholde forpliktelsen i Gøteborg-protokollen vil de årlige NO_x-utslippene måtte reduseres med ytterligere om lag 45 000 tonn.

Norges største utfordring ved oppfølging av Gøteborg-protokollen er knyttet til å redusere de årlige utslippene av NO_x i et omfang som er tilstrekkelig til å overholde protokollens forpliktelse innen 2010.

Forpliktelsen innebærer at Norge må gjennomføre omfattende utslippsreduksjoner, blant annet innen innenriks sjøfart og fiske. Avhengig av hvor store utslippsreduksjoner det er mulig å gjennomføre innen disse sektorene, vil omfanget av tiltak på andre områder som landbasert industri, energianleggene på sokkelen og særlig utslippene fra vegsektoren bli nærmere vurdert.

For skip og fiskefartøy vil det være nødvendig å utvikle nye virkemidler som kan gi utslippsreduksjoner utover det som følger av IMOs krav til NO_x-utslipp fra nye skip. For å lette gjennomføringen av utslippskrav vil Regjeringen vurdere om det bør gis tilskudd til finansiering av NO_x-reducerende tiltak på skip og fiskefartøy. Dette bør bl.a. ta utgangspunkt i erfaringene med NO_x-RED-ordningen som først ble gjennomført i

perioden 1996-2000 og som det igjen ble bevilget penger til i 2004. Regjeringen vil komme tilbake til den konkrete utformingen og omfanget av eventuelle tilskudd i de årlige budsjettene. Utformingen av en eventuell tilskuddsordning må tilpasses ESAs regelverk for miljøstøtte.

For å oppnå en mer miljøvennlig sammensetning av bilparken er det aktuelt å miljødifferensiere årsavgiften for kjøretøy med tillatt totalvekt opp til 12 tonn. Dette vil være i tråd med anbefalingene fra en arbeidsgruppe for bilavgifter oppnevnt av Finansdepartementet, som la fram sin rapport 30. april 2003. Nødvendig oppgradering av det sentrale kjøretøyregisteret ventes avsluttet tidligst rundt 2008.

Luftkvalitet

Regjeringens strategiske mål er at lokale luftforurensningsproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas.

Regjeringen vil:

- Vurdere nye kilderettede tiltak, med fokus på blant annet vedfyring, anleggsmaskiner, skip og busser.
- Vurdere flere tiltak innen areal- og transportplanlegging, herunder lavutslippssoner, videre utprøving av miljøsoner, samt behov for planretningslinjer.

Det vises til at mulige tiltak for å redusere utslipp fra vedfyring kan være rensing av røyken fra vedfyring (piperensing), forsert utskifting av gamle vedovner, endring av energibærer til vannbåren varme (fjernvarme) og informasjonstiltak.

I Nasjonal transportplan 2006-2015 varslet Regjeringen nedsettelse av en arbeidsgruppe for å se på lavutslippssoner som virkemiddel for å redusere forurensningen og bedre luftkvaliteten i norske byer. En lavutslippszone er et geografisk avgrenset område der det søkes å bedre luftkvaliteten ved hjelp av virkemidler ovenfor kjøretøyene som ferdes innenfor sonen.

Regjeringen nedsatte i 2002 en arbeidsgruppe som blant annet skulle vurdere om og eventuelt hvordan engangsavgiften bør differensieres for å stimulere til mer miljøvennlige biler. Arbeidsgruppen foreslo i 2003 bl.a. en miljødifferensiert årsavgift for kjøretøy med tillatt totalvekt opp til 12 tonn. I samarbeid med berørte departementer vil Finansdepartementet vurdere forslagene nærmere i arbeidet med et revidert system for bilavgifter.

Ozon-nedbrytende stoffer

Det er et strategisk mål at alt forbruk av ozonreducerende stoffer skal stanses.

Det nasjonale arbeidet er nå rettet mot kontroll med at retningslinjene blir fulgt, samt overvåking av miljøsituasjonen. Norge har iverksatt en ordning med lisensiering for import og eksport av ozonreducerende stoffer, slik det fra 1. januar 2000 ble lagt opp til under Montreal-protokollen. Det blir i dag hovedsakelig gitt tillatelse til import av HKFK til Norge.

Utfordringene internasjonalt ligger nå spesielt på oppfølging av utslippsforpliktelsene for utviklingslandene, som startet å løpe fra og med 1999.

Støy

Støyproblemer skal forebygges og reduseres slik at hensynet til menneskenes helse og trivsel ivaretas.

Veitrafikk alene står for nesten 80 pst. av støyplagen, det er derfor et særlig behov for kilderettede tiltak overfor veitrafikken. Økt bruk av støysvake veidekker nevnes som et viktig tiltak.

En ny planretningslinje for støy er nylig blitt fastsatt, som kommunene skal bruke i sin planbehandling av støykilder og støyømfintlig arealbruk. Den nye planretningslinjen erstatter fem eksisterende retningslinjer og omfatter alle de viktigste støykildene. Den fastsetter et felles ambisjonsnivå og innfører like målemetoder og systematikk. Planretningslinjen legger dessuten opp til at kommunene i større grad skal sikre at verdifulle stille områder blir bevart.

Framtidsrettet produksjon og forbruk

Regjeringen vil redusere miljøbelastningen fra produksjon og forbruk i Norge, og Regjeringen ønsker å føre en politikk som oppmuntrer næringsliv, organisasjoner, forvaltning og den enkelte til å delta aktivt i arbeidet for framtidsrettet produksjon og forbruk.

Regjeringen vil, i dialog med næringslivet og andre samfunnsaktører, føre en aktiv politikk for å bidra til at flere norske bedrifter utøver samfunnsansvar, og det vises til at frivillige retningslinjer eller prinsipper for miljømessig og sosialt ansvarlig drift (Corporate Social Responsibility, CSR) stadig får større oppslutning fra norske bedrifter.

Regjeringen vil opprettholde økonomisk støtte til FNs Global Compact og UNEPs arbeid med bedrifters samfunnsansvar, og Regjeringen støtter retningslinjer utarbeidet av Global Reporting Initiative (GRI) som et effektivt verktøy for rapportering, både nasjonalt og internasjonalt.

Regjeringen legger vekt på intensjonene fra verdens-toppmøtet i Johannesburg i 2002 om bærekraftig produksjon og forbruk, og den nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling følges opp ved internasjonal alliansebygging for mer miljøeffektiv produksjon av varer og tjenester samt forbruk.

Det vises til at EU er den mest aktive aktøren internasjonalt, og at EUs arbeid har stor betydning for norsk regelverk og praksis gjennom EØS-avtalen. Norge deltar i EUs ekspertgruppe for bærekraftig produksjon og forbruk og i arbeidet med integrert produktpolitikk (IPP) for å utvikle strategien for mer miljøvennlige leveransekjeder i EU/EØS.

Miljøteknologi

Regjeringen vil gjøre Norge til et foregangsland for miljøteknologi.

Regjeringen ønsker å styrke utvikling og bruk av miljøteknologi og bidra til at dette blir et sentralt element for å møte viktige miljøutfordringer. Gjennom redusert energi- og ressursbruk reduseres ofte kostna-

dene, og teknologiens konkurransevne styrkes. Miljøteknologi kan derfor i tillegg til å bidra til miljøforbedringer også skape næringsutvikling og gi økt sysselsetting.

Regjeringen ønsker å følge opp EUs handlingsplan for miljøteknologi og sikre norske aktørers muligheter til å delta i relevante aktiviteter og prosesser.

Regjeringen ønsker at Norge skal ha en offensiv og ambisiøs holdning på miljøteknologiområdet, og det er Regjeringens visjon at Norge skal ha en internasjonal lederrolle i utvikling og bruk av miljøteknologi. Norsk miljøteknologi skal bidra til å løse både nasjonale og internasjonale miljøutfordringer, og Regjeringen ser særlig positivt på at norske løsninger kan bidra til bedre miljø og redusert fattigdom i utviklingsland.

For å forsterke innsatsen på miljøteknologiområdet vil Regjeringen bl.a. stimulere til økt forskning på miljøteknologi og utnytte forskningsresultatene bedre, og tilrettelegge for at norske aktører kan benytte de muligheter som ligger i de nye EØS-finansieringsmekanismene. Miljøteknologiprojekter vil være et naturlig satsingsområde fra norsk side i samarbeid med de nye medlemslandene.

Miljøhensyn ved offentlige anskaffelser

Det vises i meldingen til at offentlig sektors samlede innkjøp av varer og tjenester i 2003 utgjorde nær 240 mrd. kroner, hvorav 96 mrd. kroner i statlig sektor og 70 mrd. kroner i kommunal sektor. Resten står den offentlige forretningsdriften for, som utgjør et betydelig potensial for reduserte miljøbelastninger.

Regjeringen vil redusere miljøbelastningen fra forbruk av varer og tjenester ved å ta større miljøhensyn ved offentlige anskaffelser, ved å opprette en nasjonal rådgivende instans for myndighetene, et panel for offentlige anskaffelser, som skal ha som sin hovedfunksjon å identifisere hindre, formidle innspill fra brukerne av regelverket, og få oversikt over behovet for ytterligere praktiske og tekniske råd. Regjeringen vil etablere et program ved GRIP Senter, som skal ha som hovedfunksjon å utarbeide og gjennomføre praktiske tiltak tilpasset innkjøpernes og etatenes behov og ha en koordinerende rolle i forhold til privat næringsliv.

Kunnskapsbasert miljøvernpolitikk

Miljøkunnskapen skal gjøres tilgjengelig for alle, ikke minst at den inngår i opplæring for barn og unge. Samtidig skal den være en ressurs i livslang læring og bidra til holdningsdannning. Informasjon skal bidra til deltakelse i samfunnets beslutningsprosesser og gi grunnlag for daglige miljøvennlige valg.

For å styrke kunnskapsgrunnlaget for miljøvernpolitikken og for å styrke den alminnelige miljøbevissthet, vil Regjeringen blant annet:

- Styrke innsatsen innenfor miljøovervåking og -forskning.
- Bidra til oppbygging av verdensomspennende nettverk for global utnytting av data, blant annet for overvåking og varsling av miljøkatastrofer gjennom et globalt jordobservasjonsnett (GEOSS).

- Gjøre nettstedet "Miljøstatus i Norge" til den sentrale informasjonskanal for fakta og data om miljøet.
- Følge standarden Web Accessibility Initiativ (WAI) på internettsider som formidler miljøinformasjon for å sikre like muligheter til deltakelse og engasjement for alle.
- Gjøre rettighetene i den nye miljøinformasjonsloven bedre kjent blant folk flest og i forvaltningen og legge til rette for at kommuner og virksomheter kan oppfylle sine forpliktelser i henhold til Lov om miljøinformasjon.
- Styrke innsatsen for miljøinformasjon om produkter med spesiell vekt på produkter til forbrukere og for miljømerking og "grønne" sertifiseringsordninger.
- Videreføre arbeidet med tilrettelegging for produktinformasjon på internett og utvikling av Produktregisteret blant annet gjennom økt innsats fra næringslivet.
- Skape samspill mellom miljølære og naturfagene i skoleverket, blant annet gjennom økt kompetanse hos lærere og ved lærerutdanningsinstitusjonene.
- Videreutvikle, modernisere og styrke "Nettverk for miljølære" blant annet gjennom tettere tilknytning til "Miljøstatus i Norge".
- Ta initiativ til økt nord/sør- og vest/øst-samarbeid mellom skoler.

Regjeringen ønsker å styrke miljøinformasjonen om produkter, spesielt til forbrukere, for å legge til rette for at forbrukerne skal kunne ta miljøriktige valg. Regjeringen er opptatt av at informasjonen blir lettere tilgjengelig for sluttbruker og at kvaliteten på miljøinformasjonen om produkter er god. Miljøverndepartementet vil ta initiativ til et samarbeid med forbrukermyndighetene, med sikte på tiltak som kan bidra til å heve kvalitet og tilgjengelighet på miljøinformasjon om forbrukerprodukter. Regjeringen ønsker også at norsk næringsliv i høyere grad tar i bruk eksisterende merkeordninger.

Det legges vekt på styrket innsats i forhold til informasjon til forbrukere om helse- og miljøfarlige kjemikalier.

Regjeringen ser det som en viktig oppgave å sikre at kommende generasjoner utvikler kunnskaper, holdninger og ferdigheter som bidrar til en bærekraftig utvikling, og Regjeringen har som mål at Norge skal være et europeisk foregangsland mht. opplæring innen bærekraftig utvikling.

Internasjonalt miljøvernssamarbeid. Bistand. Nord- og polarområdene

Internasjonalt miljøvernssamarbeid skal bidra til å redusere globale og regionale miljøproblemer og miljøskader i Norge som skyldes aktiviteter og utslipp i andre land, bidra til en bærekraftig utvikling og bedring av miljøtilstanden i våre nærområder og i utviklingslandene, samt sikre at internasjonale avtaler og regelverk gir rammebetingelser som ikke svekker den nasjonale miljøvernpolitikken.

Regjeringen vil:

- Arbeide aktivt på alle nivåer i forhold til EUs ulike institusjoner for å sikre at norske interesser ivaretas i utviklingen av nytt regelverk på miljøområdet.
- Utnytte de muligheter som de nye EØS-finansieringsordningene gir til å fremme norske interesser i forhold til de nye medlemslandene i EU.

De store, sammenhengende villmarksområdene på Svalbard og i Antarktis skal sammen med kulturminnene sikres mot vesentlige inngrep og påvirkninger. Svalbard skal framstå som et av de best forvaltede villmarksområder i verden, og bosettingene skal drives på en miljøforsvarlig måte for å sikre miljø og trivsel. Norge skal arbeide for at våre nære arktiske havområder skal bevares som noen av verdens reneste, og at ressursutnyttelsen foregår innenfor rammer som sikrer at det biologiske mangfoldet opprettholdes på kort og lang sikt. Norge skal bidra til å redusere utslipp og risiko for utslipp av radioaktive stoffer som kan føre til forurensning av norsk miljø.

Regjeringen vil:

- Foreslå endring i Svalbardmiljøloven slik at spesielt verdifulle naturhistoriske forekomster blir automatisk fredet.
- Vurdere nødvendige tiltak og reguleringer for å sikre at cruiseturismen og annen skipsfart på Svalbard foregår i tråd med miljøvernmålene og vernebestemmelsene på Svalbard.
- Opprette i 2005 et nytt verneområde i Wijdefjorden på Svalbard som sikrer områder med vegetasjon som er unik i arktisk sammenheng, og et nytt verneområde på Jan Mayen som sikrer øyas unike natur- og kulturminneverdier samt utarbeide ny kulturminneforskrift for Jan Mayen.
- Styrke havmiljøssamarbeidet med Russland.
- Øke og samordne innsatsen for å bedre miljøet i nordvest Russland gjennom arbeid i Barentsrådet, Arktisk Råd og det bilaterale samarbeidet, med vekt på de prioriterte miljøvernområdene.
- Ha en pådriverrolle i det internasjonale arbeidet med å redusere utslipp av radioaktive stoffer til det marine miljø.
- Styrke arbeidet med å redusere faren for utslipp av radioaktive stoffer i nordområdene i nært samarbeid med russiske myndigheter og det internasjonale samfunn.
- Arbeide for at konsekvensene av og risikoen for mulige radioaktive utslipp til naturmiljøet fra norske og utenlandske kilder holdes innenfor internasjonalt godkjente nivåer.
- Styrke Norges posisjon i Antarktis-samarbeidet og norsk miljøforskning i Antarktis gjennom forskningsstasjonen Troll som ble offisielt åpnet som helårsstasjon i februar 2005.

Regional planlegging, miljøvernpolitikken i kommunene

Nasjonale mål for en bærekraftig utvikling krever aktiv innsats fra både stat, kommuner, organisasjoner

og næringsliv. Det er behov for å utvikle verktøy og virkemidler som synliggjør og integrerer miljøvern i kommunenes ordinære plan- og styringssystem, og det er behov for bedre samarbeid mellom statlige sektormyndigheter med sikte på en miljøvennlig praksis og utvikling lokalt.

Gjennom reformen "Miljøvern i kommunene" og Lokal Agenda 21-arbeidet er det i mange kommuner utarbeidet miljø- og ressursprogram og Lokal Agenda 21-planer, som er lagt til grunn for prioriteringer og gjennomføring av tiltak. Gjennom Lokal Agenda-21 (LA21) er det også vokst fram nye medvirkningsformer i lokalpolitikken.

For å tilrettelegge for en mer offensiv lokal miljøvernpolitikk, vil Regjeringen knytte videreutvikling av det lokale miljøvernarbeidet til kommunenes rolle som samfunnsutvikler. Regjeringen ser dette i sammenheng med moderniseringsarbeidet i kommunal sektor, og vil legge til rette for læring og erfaringsspredning fra de beste kommunene etter modell av effektiviseringsnettverkene.

Det vil bli lagt vekt på å utvikle verktøy og virkemidler som synliggjør og integrerer miljøvern i kommunenes ordinære plan- og styringssystem. Regjeringen vil arbeide for at kommunene i løpet av kommunistyreperioden som ledd i det løpende kommuneplanarbeidet utarbeider en miljøvernpolitisk redegjørelse (melding) eller miljøvernstrategi for kommunen, som fastsatt i kommuneplanen skal gi grunnlag for å utforme konkrete føringer for kommunens virksomhet og miljøvennlige reguleringsplaner. Dette er i tråd med Planlovutvalgets forslag om at kommunestyret minst en gang i hver valgperiode utarbeider en kommunal planstrategi.

Regjeringen vil ta initiativ til et femårig utviklingsprogram for lokalt miljøvern og bærekraftige lokalsamfunn, som skal være et samarbeidsprogram mellom kommunene og staten om høyt prioriterte miljøvernoppgaver. I lys av erfaringene fra programarbeidet vil Regjeringen vurdere statlig virkemiddelbruk overfor kommunesektoren med sikte på forenklinger og etablering av incentiver som fremmer en miljøvennlig utvikling.

Regjeringen vil videreutvikle samarbeidet med kommunesektoren for å styrke lokalt energi- og klimaarbeid. Det samlede potensialet i lokale klimatilak skal avklares gjennom en egen tiltaksanalyse, og Regjeringen vil vurdere nye former for stimuleringsordninger for lokale klimatilak og reduserte utslipp i sektorer som ikke har kvoteplikt, for eksempel avfallssektoren.

Regjeringen vil stimulere kommunene til å legge økt vekt på klima- og energihensyn i planleggingen og følge opp Planlovutvalgets forslag om bedre hjemmel til å kreve fjernvarmeanlegg eller andre miljøvennlige energiløsninger i utbyggingsområder.

Arealpolitiske mål

Norges arealer skal forvaltes slik at natur- og kulturmiljøer, landskap og viktige kvaliteter i omgivelsene blir tatt vare på i hele landet. Gjennom en samordnet arealpolitikk skal de nasjonale målene for lokal og

regional omstilling og utvikling forenes med de nasjonale målene for bevaring av natur- og kulturverdier.

Regjeringen vil:

- Styrke kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven som samordnende verktøy for arealforvaltning og verdiskaping i LNF-områdene.
- Legge til rette for økt samarbeid mellom ulike offentlige og private aktører i forvaltningen av fjell- og utmarksområder.
- Sikre villreinens sentrale plass i norsk fjellfauna, gjennom regionale planer og etablering av europeiske og nasjonale villreinområder.
- Stimulere til utbygging av vindkraft som viktig bidrag til miljøvennlig fornybar energi, gjennom samordnet behandling etter plan- og bygningsloven og energiloven.
- Ta større hensyn til biologisk mangfold og friluftsliv i planleggingen.
- Legge økt vekt på landskap i arealforvaltningen, i samsvar med forpliktelsene i den europeiske landskapskonvensjonen.
- Legge til rette for at kommunene kan utarbeide en samlet strategi for å ta vare på viktige landbrukslandskap og verne om dyrka og dyrkbar jord.
- Utfordre kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn til en streng praksis ved behandlingen av plansaker og dispensasjoner i 100-metersbeltet.
- Klargjøre kommunenes muligheter til å rydde stengsler i strandsonen.
- Sikre og tilrettelegge de mest attraktive områdene i strandsonen.
- Etablere et landsdekkende nettverk for kystsoneforvaltning.
- Prioritere kystsonen i oppfølgingen av Planlovutvalgets arbeid.

Regjeringen ønsker en offensiv og framtidsrettet strandsoneforvaltning, og kommunene skal utfordres til en streng praksis ved behandlingen av plansaker og dispensasjoner.

Miljøverndepartementet vil følge byggeaktiviteten i 100-metersbeltet nøye framover, og ta initiativ til spesiell oppfølging av fylker der utviklingen ikke er tilfredsstillende. Det skal vurderes å etablere et system for å innhente informasjon om bygging i strandsonen i henhold til vedtatte planer. Mange steder foreligger det gamle planer som åpner for uheldig utbygging i strandsonen, og departementet vil be kommunene om å ta opp til vurdering slike foreldede planer.

Det er viktig at allmennheten sikres varig adgang til de mest attraktive strandområdene, og Regjeringen vil sikre, tilrettelegge og forvalte nye friluftsområder.

Det er etablert et kystsonenettverk mellom fylkesmennene for fylkene fra Østfold til Rogaland. Miljøverndepartementet vil etablere nettverk for resten av landet, slik at erfaringer og gode eksempler kan formidles.

Regjeringen mener at hovedprinsippene for utbygging av fritidsboliger bør avklares gjennom kommu-

nale og regionale planprosesser. Målet bør være å sikre store sammenhengende naturområder og viktige naturverdier og kulturmiljøer, og å sette utbygging av fritidsboliger inn i en helhetlig regional- og næringspolitisk ramme.

KOMITEENS MERKNADER

Status 2005 og hovedutfordringer

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Grethe G. Fossum, Rolf Terje Klungland og Synnøve Konglevoll, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Jørund Løknes, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve Rahm, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til at Norge skal være et foregangsland i miljøpolitikken. For at fremtidens generasjoner skal ha tilgang til et godt miljø og ren natur må hensynet til miljø være gjennomgripende i alt vi foretar oss. Miljøet må sikres gjennom internasjonalt samarbeid og ved at hvert land tar sitt ansvar. Norge skal stå ved de forpliktelser vi har tatt på oss internasjonalt. Gjennom å legge til rette for lokalt miljøarbeid slik at alle får mulighet til å delta i utformingen av den lokale miljøpolitikken, kan det skapes et bredt engasjement for miljøet.

Flertallet peker på at utfordringene i miljøpolitikken er mange og komplekse.

Flertallet viser til at økonomiske fremskritt, teknologisk utvikling, økt miljøbevissthet og en aktiv miljøpolitikk har ført til at miljøtilstanden på mange viktige områder er blitt betydelig forbedret både nasjonalt og internasjonalt de senere år, samtidig som vi fortsatt står overfor store miljøutfordringer på andre områder. Klimaproblematikken, bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og tapet av biologisk mangfold er eksempler på områder der utviklingen er bekymringsfull og en økt innsats er nødvendig.

Flertallet mener det er nødvendig å føre en offensiv miljø- og ressurspolitikk basert på målet om bærekraftig utvikling.

Flertallet mener det er behov for en revitalisering av miljøpolitikken og større miljøambisjoner.

Komiteen viser til at miljøvernpolitikken skal beskytte menneskers liv og helse, verne om naturen som grunnlag for næringsdrift og sikre naturopplevelser. Til grunn for miljøvernpolitikken ligger prinsippet om naturens tålegrense. Belastningen må ikke overstige det økosystemet kan tåle.

Komiteen vil sikre at fremtidige generasjoner får de samme muligheter til naturopplevelser som dagens. Forvaltningen av naturen er en forpliktelse på tvers av generasjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, mener at miljøvernpolitikken må tilpasses

internasjonale avtaler, og ikke føres på en særnorsk måte med strenge miljøkrav, som resulterer i at norske bedrifter flytter sin produksjon ut av landet, og som videre medfører tap av arbeidsplasser.

Derfor fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avstå fra å innføre ensidige nasjonale miljøavgifter som kan svekke konkurransevnen til norsk næringsliv."

"Stortinget ber Regjeringen avvikle ensidige nasjonale miljøavgifter som svekker konkurransevnen til norsk næringsliv."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser det som positivt at denne stortingsmeldingen vektlegger globale utfordringer. Kampen mot fattigdom og store miljøutfordringer henger nært sammen.

Flertallet minner om enighet som ble oppnådd på FNs toppmøte i Johannesburg i 2002, om globale mål for fattigdomsbekjempelse, vannforsyning og sanitære forhold.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at problemstillinger i norsk miljøpolitikk av og til dessverre framstår som for detaljerte og konfliktorienterte, og dette medlem advarer mot at dette skal ta fokus bort fra de virkelig store utfordringene knyttet til utvikling og ressursfordeling.

Dette medlem vil også henvise til den opprinnelige definisjonen som sier at bærekraftig utvikling betyr at det skal tas hensyn til både sosiale, økologiske og økonomiske forhold.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det er riktig at det legges mer vekt på bærekraftig bruk av naturressurser, og at det videreutvikles kombinasjoner av bruk og vern.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet understreker at miljøvern handler om å forstå at ressursene på jorda er begrensede. Vi kan forbruke dem og gjøre ubotelig skade for kommende generasjoner. Eller vi kan gjenreise Norge som miljøpolitisk foregangsland. Dette er disse medlemmers utgangspunkt i arbeidet med miljøpolitikken. Det betyr tiltak for å redusere klimatrusselen gjennom satsing på fornybare energikilder, reduserte klimagassutslipp og en storstilt satsing på jernbane og kollektivtransport. Internasjonalt må det prioriteres tiltak for å sikre de fattigste i verden rent drikkevann og å verne om naturarven internasjonalt. Nasjonalt må det prioriteres tiltak som vil skape miljøvennlige arbeidsplasser gjennom en storsatsing på grønt reiseliv, miljøinnovasjon og fjerning av farlige miljøgifter.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti minner om at skal vi skape bærekraftig utvikling og opprettholde dagens velferdsnivå, må hensynet til miljøet være gjennomgripende i alt vi foretar oss. I 2005, 100 år etter unionsoppløsningen, er det en målbar forskjell mellom Norge og Sverige med hensyn til arbeidet med bærekraftig utvikling (Monitor 21 nr. 3. september 2004). Prosus (Program forskning og utredning for et bærekraftig samfunn) slår her fast at "etter lanseringen av NA21 (nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling) har lite eller ingenting skjedd". I Norge ligger ansvaret hos et statssekretærutvalg og "foreløpig går prosessen svært sakte". I Sverige er det annerledes, der det i 2003 ble opprettet et eget bærekraftskanselli direkte underlagt statsministerens kontor, og Prosus oppsummerer at "de fleste rapporter og evalueringer viser god framgang".

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at miljøhensyn og prinsippene for bærekraftig utvikling må definere de overordna planverktøyene for et bærekraftig samfunn, og stortingsmeldingen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand må reflektere dette. Disse medlemmer mener at meldingen ikke er en god nok rapportering om rikets miljøtilstand, og etterlyser mer systematisk bruk av miljøindikatorer, konsekvensanalyser og vurdering av målsettinger og måloppnåelse. Dette er nødvendig for å ta hensyn til naturens tålegrenser og planlegge alle aktiviteter ut fra en kretsløpstankegang. Disse medlemmer er også skuffet over at dimensjonen hvor bærekraftspolitikken skal være styrende i alle prosesser og vurderinger, er fraværende fra meldingen. Det er ikke tilstrekkelig å summere opp miljøutfordringer og nasjonale mål sektorvis. Disse medlemmer mener det ikke er dekning for å hevde at norsk miljø- og ressurspolitikk er basert på målet om en bærekraftig utvikling.

Komiteen mener kommunene har viktige virkemidler for å løse en del miljøutfordringer, og vil påpeke at kommunene bør spille en større miljøvernpolitisk rolle.

Komiteen viser for øvrig til sine og partienes respektive og mer detaljerte merknader på hvert område i de videre kapitler.

Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at truslene mot det biologiske mangfoldet er alvorlige. Det biologiske mangfoldet sørger for den økologiske balansen på jordkloeden og representerer store verdier for samfunnet. I tillegg til klimaendringer er bevaring av jordas biologiske mangfold trolig den viktigste globale miljøutfordring vi står overfor i dag og framover. Flertallet peker derfor på at en styrket innsats for å stanse tapet av biologisk mangfold er nødvendig.

Flertallet viser til at Regjeringen har som mål å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010, som en oppfølging av målet som ble satt på ministerkonferansen for miljø i Europa i Kiev i 2003. Flertallet viser til at meldingen peker på at fysiske inngrep og endret

arealbruk utgjør den viktigste trusselen mot biologisk mangfold, og at summen av mange små inngrep som alene synes ubetydelige, utgjør en snikende fare for mange arter. Disse artene forsvinner ikke umiddelbart, men over tid svekkes livsgrunnlaget, til artene til slutt forsvinner. Denne erkjennelsen må innebære at vi øker oppmerksomheten mot sum-konsekvenser av inngrep som hver for seg fremstår som små.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det er i våre og fremtidige generasjoners egeninteresse å ta best mulig vare på naturen, herunder det biologiske mangfoldet, slik at vi ikke påfører naturen uopprettelig skade. Det betyr dog verken at man kan stemple all aktivitet som innebærer endringer av naturen som en forringelse, eller at man må stanse videre utvikling av dagens samfunn for å oppnå en "bærekraftig utvikling". Forvaltning av naturen innebærer mer enn å gjøre den til et museum.

Disse medlemmer viser til at naturen er i konstant endring, selv uten menneskelige inngrep. Det vil derfor være en formidabel utfordring for Regjeringen å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Disse medlemmer er samtidig bevisst på at menneskelige inngrep kan medføre uønskede endringer som det vil ta generasjoner å rydde opp i. Det er derfor særdeles betydningsfullt for samfunnet å besitte nok kunnskap til å forstå årsakssammenhenger i naturen. Med den bakgrunn er det generelt hensiktsmessig å føre kontroll med variasjoner, søke forklaringer på endringer og skape en beredskap for tiltak der menneskelig aktivitet er årsak til uønskede endringer.

Disse medlemmer støtter således både en bærekraftig utvikling og i hovedsak føre-var-prinsippet. Føre-var-prinsippet kan også bety at man skal unngå forhastede konklusjoner. En streng tolkning av slike begrep medfører en fullstendig stopp i samfunnsutviklingen. Mangelen på total kunnskap om problemområder er ikke et argument i seg selv for å stoppe samfunnsutviklingen. Tvert imot er læring gjennom erfaring en vanlig og utbredt læringsprosess.

Skog: Vern og bruk

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at nær halvparten av de rundt 3 000 artene som i dag er oppført på den nasjonale rødlista over truede arter lever i skog, og mange av disse artene er avhengige av forholdsvis gammel og tilnærmet inngrepsfri naturskog. Flertallet mener hensynet til artsmangfoldet må styrkes, da det i dag er få urørte skogsområder og lite naturskog igjen i Norge.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til behandling av St.meld. nr. 42 (2000-2001) Biologisk mangfold - sektoransvar og samordning, hvor komiteen valgte å legge et hovedfokus på skogvern og samarbeid med skognæringen. Resultatet av denne innsatsen er i ferd med å vise seg, og dette flertallet mener derfor det er svært viktig at dette arbeidet videreføres, i nær dialog mellom partene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet viser til Regjeringens tiltaksplan for skogvern hvor det tas initiativ til et krafttak gjennom et samarbeid mellom skogeierne og myndighetene for å nå målet om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Skogforsk og Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) har konkludert med at minimum 4,6 pst. av den produktive skogen i Norge, inkludert all gjenværende naturskog, må vernes for å sikre artene som lever der.

Disse medlemmer viser til at fremdeles står flere av Norges mest verneverdige skoger uten beskyttelse mot inngrep. Disse medlemmer mener at om Norge skal lykkes i å stanse tapet av biologisk mangfold, må naturskogsområdene sikres bedre. Disse medlemmer viser til tidligere stortingsvedtak om økning i skogvernet, men at det foreløpig fra Regjeringens side ikke er satt noen konkrete mål for hvor mye skog som skal vernes.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ser at meldingen viser til faglige vurderinger fra 1998 når skogbruk omtales som trussel mot skoglevende rødlistearter. Disse medlemmer viser til at komiteen er gjort kjent med at dette var en viktig bakgrunn for det omfattende arbeidet med utvikling og implementering av Levende Skog-standarder. Dette er standarder som legger spesiell vekt på skogbehandling med grunnlag for levedyktige populasjoner av disse artene. Disse medlemmer konstaterer at praktisk talt alt norsk skogbruk er miljøsertifisert og har praktisert disse standardene i lang tid. Det er derfor naturlig at trusselbildet justeres i forhold til endringene i skogbehandling siden 1998.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Trøndelags boreale regnskog, også kalt kystgranskog, fortsatt er en truet naturtype og ikke godt nok vernet. Kystbarskogen på Trøndelagskysten er regna som Norges eneste regnskog, og har mange sjeldne plante- og lavarter. Denne skogstypen er i seg selv sjelden og truet globalt. I verdenssammenheng er temperert regnskog en sjelden biotop, bare 2 pst. av temperert skog kan klassifiseres som temperert regnskog. Det er i tillegg flere spesielle og sterkt truede arter knyttet til boreal regnskog.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er meget bekymret over at det fortsatt gjøres inngrep i kystgranskogen. Boreal regnskog er fortsatt i klar tilbakegang i Norge og må regnes som en truet naturtype. Forvaltningen av kystbarskogen har vært for dårlig, og vern og overvåking av skogen bør bedres. Norge har et internasjonalt ansvar for å verne disse unike områdene og de mange sjeldne artene som vokser her. 20 km² (0,5 pst.)

av produktiv skog er registrert som gammel boreal regnskog, men bare 8 km² av disse er vernet i Norge. Tilsvarende er bare 26 av omkring 250 kjente kystregnskoglokaliteter i Norge vernet, jf. Miljøfaglig utredningsrapport 2005:12, Geir Gaarder.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for å innføre umiddelbar hogststans i alle lokaliteter med gammel kystregnskog, og legge fram en verneplan for den norske kystregnskogen."

Kunnskapsbasert forvaltningssystem

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på at gjennom økt kunnskap kan sektorene og kommunene planlegge virksomheten slik at de unngår inngrep i biologisk viktige områder. For å ta vare på biologisk mangfold er det helt avgjørende at vi også tar hensyn i de naturområdene som ikke er vernet. Det er derfor nødvendig å styrke kartlegging og overvåking av biologisk mangfold, herunder styrke og videreføre nasjonalt program for kartlegging og overvåking, samt gjennomføre neste fase i den kommunale kartleggingen og iverksette kartlegging i havområdene (MAREANO og SEAPOP).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at flertallet gjentatte ganger har understreket viktigheten av å få til en rask etablering av en marin arealdatabase for norske kyst- og havområder. I Innst. S. nr. 161 (2002-2003) fra energi- og miljøkomiteen om rent og rikt hav, viste komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, til Innst. S. nr. 206 (2001-2002) fra energi- og miljøkomiteen om biologisk mangfold. Sektoransvar og samordning, hvor:

"Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på betydningen av en styrket kartlegging og overvåking av havmiljøet. Kartleggingen må ha som målsetting å identifisere særlig sårbare arter og biotoper og nøkkelarter, slik at dette kan følges opp i et overvåkingsprogram. Med utgangspunkt i dette er det viktig å få til en rask etablering av en marin arealdatabase for norske kyst- og havområder, og flertallet viser til prosjektet MAREANO, initiert av Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelser og Sjøkartverket. Flertallet er videre kjent med Havforskningsinstituttets 10-årige prosjekt "The AMOEBE plan" - som skal bedre kunnskapen om dynamikken i marine økosystem og øke kvaliteten på marin forvaltning basert på føre-var-prinsippet."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er kjent med at MAREANO-prosjektet er kostnadsberegnet til 250 mill. kroner, og at Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett for 2005 har påbegynt prosjektet med 5 mill. kroner, dvs. 2 pst. av totalbehovet. Disse medlemmer understreker at det er svært sentralt å sikre dette prosjektet god framdrift og sikker finansiering.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 legge fram en samlet plan for satsingen på marin forskning, herunder en fullfinansieringsplan for MARE-ANO for gjennomføringsperioden 2006-2010, og en vurdering av AMOEBE."

Komiteen viser til Innst. S. nr. 206 (2001-2002), Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om biologisk mangfold. Sektoransvar og samordning, hvor det står:

"Komiteen støtter iverksettelsen av et Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold, herunder etablering av en artsdatabank. Artsdatabanken skal være etablert og i drift innen 2003. Innen 2005 skal det nasjonale programmet være startet opp på alle områder."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at disse målene ikke er nådd innen de tidsfrister som var forutsatt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det nasjonale kartleggings- og overvåkningsprogrammet ble startet i 2003 med en femårig programperiode. Syv departementer samarbeider om programmet, og det følges opp gjennom et interdepartementalt utvalg. Disse medlemmer har merket seg at Artsdatabanken ble formelt etablert i januar 2004 og hadde sin offisielle åpning den 10. mai 2005.

Komiteen viser til at Artsdatabanken står helt sentralt når det gjelder arbeidet med vern av biologisk mangfold. Artsdatabanken skal være en felles kunnskapsbank for biologisk mangfold i Norge og skal forsyne det norske samfunn med oppdatert og lett tilgjengelig informasjon. En hovedoppgave vil bli å gjøre stedfestet informasjon tilgjengelig gjennom digitale kart.

Komiteen påpeker viktigheten av at Artsdatabanken i fremtiden sikres midler slik at den blir i stand til å utføre oppgaven som et nasjonalt kunnskapscenter. Det må herunder sikres ressurser til at artsdatabanken kan kjøpe nødvendige faglige tjenester hos relevante fagmiljø, slik det lå til grunn i utredningen fra KUF i 2001.

Komiteen peker på at hovedpoenget med innføringen av et kunnskapsbasert forvaltningssystem er at en god naturforvaltning er avhengig av gode data. Det er dessuten effektiviseringsgevinster å hente dersom man samler data opparbeidet gjennom ulike konsekvensutredninger utført av sektorene og kommunene. En utfordring er etter komiteens mening å sørge for at data samlet inn fra ulike sektorer og fra forskningsmiljøene er sammenlignbare. Et eksempel er at miljøregistreringer i skog (MiS) bygger på andre metoder enn naturtypekartleggingen initiert av Direktoratet for naturfor-

valtning. For å sikre kvaliteten på MiS-registreringene er det viktig at det pågående evalueringsarbeidet ferdigstilles og at metoden justeres, dersom evalueringen avdekker mangler og svakheter. Det er en forutsetning at alle rådataene er offentlig tilgjengelige på det overordnede nivået de er samlet inn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke at naturens tålegrense ikke nødvendigvis er en konstant tilstand, men tvert imot at kunnskap, ny teknologi og fornuftig forvaltning av naturressursene gjør at man stadig kan justere grensepunktet for bærekraftig utvikling. Disse medlemmer mener at vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold skal utøves gjennom en aktiv forvalterrolle, og ikke at departementene inntar rollen som museumsviskter, hvor byråkratiet legger en hindring for fornuftig bruk av naturen. Man må ikke glemme at det er skogeiere, bønder og andre som eier og bruker naturressursene, som står for den praktiske forvaltningen av det biologiske mangfoldet, ikke byråkrater og politikere. Disse medlemmer mener forvaltningen har glemt at de kun kan oppnå resultater hvis de tar de som er grunneiere og de som forvalter og lever av naturen på alvor, og bidrar til å motivere dem til å ta tak i utfordringene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet er enige i behovet for et kunnskapsbasert forvaltningssystem, men vil peke på at dette ikke ensidig må handle om biologiske kunnskaper i snever forstand. En bærekraftig forvaltning handler også om bruk og praktisk forvaltning. Disse medlemmer vil hevde at resultater ikke bare oppnås gjennom utforming av regler og oppbygging av kompetanse innen den offentlige forvaltningen. For kostnadseffektivt å oppnå reelle resultater er det minst like viktig at praktiske forvaltere av fiskeressursene, landbruksarealer, skog og utmarksressurser har forståelse for, og motiveres til å ta balanserte helhetshensyn til biologisk mangfold i sin yrkesutøvelse.

Komiteens medlem fra Senterpartiet konstaterer at arbeidet med etablering av et mer kunnskapsbasert forvaltningssystem er videreført slik det ble lagt grunnlag for ved behandlingen av St.meld. nr. 42 (2001-2002) Biologisk mangfold. Det er positivt at Artsdatabanken nå er etablert og prioriterer arbeidet med kvalitetssikring av oversikten over truede og sårbare arter. Dersom det av hensyn til biologisk mangfold gripes inn i privat eiendomsrett og legges begrensninger på arealbruk og utnyttelse av fornybare naturressurser, må slike beslutninger bygge på god og tillitvekkende kunnskap. Dette medlem mener det må være en høyt prioritert oppgave å bedre kvaliteten på "Rødlistene". Det vil være uheldig om det bygges opp et feilaktig trusselbilde mot tap av biologisk mangfold basert på mangelfulle kunnskaper.

Komiteen viser til at de fleste kommuner nå har gjennomført en systematisering av allerede kjente fore-

komster, og at det derfor er viktig å komme i gang med fase 2, der man gjennomfører en kartlegging av såkalte hvite felter på kartet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, mener det må settes av egne midler som kommunene kan få innvilget etter søknad for å sikre den nødvendige progresjonen og faglige kvaliteten på denne kartleggingen i kommunene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at mange kommuner de seinere åra har måttet redusere bemanninga innenfor fagfeltet miljø og landbruk, på grunn av trang kommuneøkonomi. Dette er bekymringsfullt når stadig flere oppgaver blir delegert. Disse medlemmer mener at kommunene må settes i stand til å ha tilfredsstillende faglig kompetanse på disse områdene.

Disse medlemmer peker på at kartleggingen av viktige naturtyper i kommunene synes å være forskjellige fra kommune til kommune når det gjelder hva som er kartlagt og hvilken vekt ulike naturtyper er tillagt. Det kan bl.a. skyldes varierende kompetanse hos dem som har utført kartleggingen. Dette er omtalt i en evaluering NIBR har gjort (Notat 2002:105; Kartlegging av biologisk mangfold i kommunene - En evaluering), og det er henvist til at kartleggingsarbeidet vekselvis er utført av innleide konsulenter, egne ansatte og studenter.

Disse medlemmer mener det kan være grunn til å stille spørsmål ved om det er dekkende å bruke betegnelsen "systematisk kartlegging av biologisk mangfold i kommunene", slik det er gjort i stortingsmeldingen.

Disse medlemmer ber om at det legges økt vekt på kvalitetssikring av arbeidet. Det er påkrevd med tilfredsstillende kvalitet både på kartleggingen og "Rødlisene" dersom dette skal aksepteres som relevant grunnlag for den kunnskapsbaserte forvaltningen.

Komiteen peker på at det er viktig å styrke basiskunnskapene om artene i Norge. I Sverige har man gått inn for en storsatsing gjennom oppstart av et artsprosjekt med mål om å beskrive og lage bestemmelseslitteratur til samtlige 50 000 flercellede arter i Sverige i løpet av 20 år. Dette arbeidet kan også Norge dra stor nytte av. Komiteen viser til at Regjeringen i Vilje til forskning (St.meld. nr. 20 (2004-2005)) har foreslått en styrking av miljøinstituttene.

Komiteen mener det er nødvendig å ha en særskilt satsing for å styrke kompetansen om artene, og at det derfor må etableres et norsk artsprosjekt slik at vi bedre kan ta del i den store satsingen som gjennomføres i Sverige.

Introduserte arter mv.

Komiteen viser til at introduserte arter er en økende trussel, og at Regjeringen har som mål å redusere spredningen av fremmede organismer.

Komiteen viser til at spredning av fremmede arter omfatter både spredning av arter fra en region av landet til en annen, og arter som er kommet til Norge fra andre land. Blant arter som finnes naturlig i en region av landet, hvorfra de har blitt spredt til andre områder av landet hvor de gjør skade på andre arter og økosystemer, er ørekyte, abbor, gjedde og piggsvin. Særlig alvorlig er spredningen av ørekyte og spredningen av gjedde og karpfisk på Sørlandet. Av arter som er innført til Norge eller til naboland og som har spredt seg videre hit til landet, vil komiteen nevne lakseparasitten *Gyrodactylus Salaris*, kanadagås, kongekrabbe, iberiaskogsneglen og kjempebjørnekjeks/tromsøpalme.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, vil understreke at ikke alle introduserte arter må klassifiseres som skadelige og uønskede. Det er mange såkalt introduserte arter, som i dag er fullt ut aksepterte som nyttevekster for eksempel innen landbruk og gartneri.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enige i at det skal utarbeides en "tverrsektoriell nasjonal strategi for fremmede arter i løpet av 2005", og ber Regjeringen i den forbindelse om å utarbeide handlingsplaner med konkrete mål og tiltak for å hindre spredning av fremmede arter og utrydde fremmede arter som allerede er etablert i Norge.

Komiteen viser til at det i 2004 ble inngått avtale om at kongekrabbe vest for 26 grader Ø ikke skulle være del av fellesforvaltningen med Russland, og det ble åpnet for fritt fiske etter kongekrabbe vest for denne grensen. Formålet med denne fangsten er å forhindre eller i størst mulig grad begrense utbredelse av kongekrabbe vest for denne grensen.

Komiteen er imidlertid bekymret for en utvikling der kongekrabben har spredt seg sørover flere år raskere enn ekspertene hadde forventet seg, og at den nå er kommet til Tromsø-området (VG 28. april 2005). Komiteen viser for øvrig til behandlingen av Innst. S. nr. 192 (2004-2005), fra næringskomiteen, om marin næringsutvikling Den blå åker, der det ble vedtatt to forslag vedr. kongekrabbe:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ i de norsk-russiske fiskeriforhandlingene slik at totalkvoten for kongekrabbe blir økt vesentlig." (Enstemmig komite).

"Stortinget ber Regjeringen ta nødvendige initiativ til at det blir mulig å endre reguleringene på norsk side slik at fangst på hunnkrabbe blir tillatt og utkastpåbudet blir opphevet og erstattet med et forbud mot å kaste ut kongekrabbe." (Flertall bestående av AP, FrP, SV, SP.)

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på at kongekrabben er gjenstand for et lønnsomt fiske. Det er imidlertid etter flertallets mening samtidig grunn til å være på vakt, slik at den voksende bestanden ikke

får alvorlige negative konsekvenser for økosystemet og det marine mangfoldet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at spredning av fremmede arter er en av de største økologiske utfordringene globalt.

Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 162 (2002-2003), hvor medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet foreslår å forvalte kongekrabben som en uønsket introdusert art ved å sette et bestandsmål om å holde bestanden så lav som mulig, og hvor fritt fiske for alle fiskere i norsk farvann vil være ett av virkemidlene for å oppnå dette. Det er nå fritt fiske etter kongekrabbe vest for Magerøy, men dette ser ikke ut å hindre spredning eller bidra til reduksjon i bestanden.

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen overvåker kongekrabbens bestandsstørrelse og utbredelsesmønster i samarbeid med russerne, men at Regjeringen ikke redegjør for status. Dette gjør det vanskelig å vurdere kvaliteten på forvaltningen, og disse medlemmer ber Regjeringen om å rapportere status for bestand og utbredelse.

Disse medlemmer viser imidlertid til at det nylig for første gang ble fisket kongekrabbe i Ramfjorden i Troms (Radio Tromsø 11. april 2005). Det bør derfor iverksettes tiltak med formål å hindre spredning og redusere kongekrabbebestanden vest for Magerøy, og disse medlemmer ber Regjeringen komme med forslag om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2006.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser med uro på at stadig nye områder invaderes av kongekrabbe. Det må derfor så raskt som mulig gis adgang til utvidet kommersiell fangst av kongekrabben. Disse medlemmer viser til at kongekrabben er en viktig ressurs, og derfor bør utnyttes.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er meget skuffet over at Regjeringen ikke makter å forvalte kongekrabben som en uønsket art ifølge Norges internasjonale forpliktelser i forhold til Bern-konvensjonen, og er dertil misfornøyd med at den norskrossiske fiskerikommisjonen baserer sin forvaltning på en enighet "om at 20 prosent uttak av hannkrabben vil sikre en stabil reproduksjon av bestanden". (Fiskeridirektoratet 11. mai 2005). Denne praksisen gjelder dermed øst for vestgrensen for felles forvaltning av kongekrabbe ved 26 østlig lengde (Magerøya). Disse medlemmer mener dette er uholdbart, og ber Regjeringen legge dokumentert tyngde og ressurser i å endre den forvaltningen i den norskrossiske fiskerikommisjonen til et mål om å hindre spredning og redusere kongekrabbebestanden.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen forvalte kongekrabben som en uønsket art i Norge, ved å iverksette tiltak med

formål å hindre spredning og redusere kongekrabbebestanden vest for Magerøy, og legge dokumentert tyngde og ressurser i å endre den forvaltningen i den norskrossiske fiskerikommisjonen til et mål om å hindre spredning og redusere kongekrabbebestanden."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at problemene med ørekyte er betydelige, særlig i Sør-Norge, men etter hvert også i Midt-Norge. Spredningen av fiskearter har svært ofte dramatiske konsekvenser for de lokaliteter de kommer inn i, både for det biologiske mangfoldet og dermed også for utøvelsen av fiske i lokalitetene.

Flertallet ber Regjeringen iverksette tiltak som forhindrer at eksempelvis ørekyte spres, og at kartlegging av risikosoner, bygging av fysiske sperrer, samt utarbeiding og distribusjon av info-materiell gjennom ulike kanaler må prioriteres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener forvaltningen må settes i stand til å sette inn nødvendige tiltak i utsatte områder for å hindre spredning av ørekyta.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at dersom mengden oppdrettslaks som årlig rømmer fra oppdrettsanleggene holder seg på samme nivå som i dag, vil de ville laksestammene i Norge være utslettet i år 2050. Dette viser to forskningsundersøkelser som er utført av Norsk Institutt for Naturforskning og Det Irske Havforskningsinstituttet.

Disse medlemmer viser til at de tiltakene som myndighetene og oppdrettsnæringen har iverksatt for å redusere rømmingene er utilstrekkelige, og ikke endrer det faktum at laksestammene er i ferd med å utslettes.

Disse medlemmer mener myndighetene og oppdrettsnæringen nå må ta helt nye grep for å unngå at villaksstammene utslettes.

Disse medlemmer mener at myndighetene og oppdrettsnæringen nå må ta i bruk flere virkemidler for å sikre villaksens framtid. De viktigste tiltakene vil være:

- innføre individmerking av all oppdrettslaks
- sette i gang utvikling av nye produksjonssystemer som er rømmingssikre, inklusiv mer landbasert oppdrett
- innføre nye nasjonale laksefjorder.

Disse medlemmer viser til at EUs ministerråd har gitt sin tilslutning til EU-kommisjonens "Strategi for utviklingen av en bærekraftig oppdrettsnæring i Europa". Strategien er et ledd i kommisjonens arbeid med omlegging av EUs felles fiskeripolitikk. EU vil blant annet promotere bruken av miljømerking på oppdrettsfisk. EUs Ministerråd peker i sin konklusjon på miljømerking som et godt virkemiddel for å oppnå en

mer miljøvennlig oppdrettsnæring. Miljømerking av norsk oppdrettslaks ville være en styrking av eksportmulighetene til EU (jf. stadige straffetollsaker med EU), bidra til bærekraft i næringen, og gi forbrukere viktig miljøinformasjon om hvorvidt laksen er føret på fiskeoljer kokt på utrydningstruede fiskebestander, hvorvidt den er fra et rømmingssikkert anlegg, eller om den inneholder medisinrester.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med budsjettet for 2006 fremme forslag om et system for miljømerking av norsk oppdrettsfisk som kan være operativt fra 1. januar 2006, og som kan bedre omdømmet og styrke eksportmulighetene til norsk oppdrettsnæring."

Konfliktdempende tiltak i vernearbeidet

Komiteen viser til at Stortinget ved en rekke anledninger har pekt på behovet for å redusere konfliktnivået i naturforvaltningsarbeidet, og at det er kommet nye grep i vernearbeidet.

Komiteen viser til at Regjeringen vil styrke arbeidet med å utarbeide forvaltningsplaner for de mest brukte nasjonalparkene samt større verneområder, og støtter dette som et viktig tiltak for å redusere konfliktnivået.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er enige i meldingens vurdering om at det ikke er realistisk å forvente at enhver interessemotsetning eller uenighet i arbeidet med naturforvaltningsspørsmål skal opphøre.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er enige i meldingens vurderinger når det gjelder konfliktnivået i naturforvaltningsarbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, er opptatt av å vise respekt også for tradisjonell næringsvirksomhet, og anbefaler et utvidet bruk og vern-konsept. Derfor må det alltid være dialog og vilje til gode samarbeidsløsninger i verneområder. Flertallet er av den oppfatning at de langt fleste interessemotsetninger kan finne sin løsning gjennom konstruktivt samarbeid.

Komiteen viser til behandlingen av den forrige stortingsmeldingen om Regjeringens miljøpolitikk og Rikets miljøltilstand (St.meld. nr. 25 (2002-2003) jf. Innst. S. nr. 46 (2003-2004), der komiteen skrev følgende:

"Komiteen har merket seg at Regjeringen vil legge opp til en aktiv medvirkning fra skogeiernes organisasjoner i arbeidet med å finne frem til områder som kan være aktuelle for vern ("frivillig vern").

Komiteen har merket seg at skogeiernes organisasjoner har fremholdt " frivillig vern " som hovedstrategi i barskogvernet."

Komiteen viser videre til at et flertall i komiteen skrev følgende:

"Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til Regjeringens vektlegging av frivillig vern som en viktig strategi, samt bruk av offentlig eide skoger for å øke vernearealet og anvendelse av fleksible makeskifteordninger, for å redusere konfliktnivået ved økt skogvern.

Flertallet har merket seg at skogeiernes organisasjoner nylig har gitt innspill om at hvis myndighetene ønsker å øke skogvernet og konkretiserer dette, kan skogeiernes tilby skogområder som kan bidra til å dekke identifiserte mangler ved skogvernet."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, mener at frivillig vern er en viktig strategi for å redusere konfliktnivået i skogvernet.

Flertallet viser til omtalen av arbeidet med frivillig vern som konfliktdempende tiltak i skogvernet, og at endringer i skattereglene for landbruket skapte utilsiktede hindringer for videre arbeid. Flertallet viser til omtale i Ot.prp. nr. 92 (2004-2005) Om endringer i skatte- og avgiftslovgivningen mv., og behovet for justeringer i skatteloven. Flertallet ser det som viktig å få en rask avklaring med tilfredsstillende løsning, slik at frivillig vern kan videreføres på en konstruktiv måte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har vært positive til bruk av frivillig vern i prosessen med å verne deler av Norge, men frykter at innføringen av gevinstbeskatningen ved salg av skog vil redusere interessen for å bidra med areal gjennom frivillig vern. Det vil innebære at lave erstatningsbeløp blir enda lavere, og grunneiere ikke har reell mulighet til å kjøpe tilbake tilsvarende skogareal for erstatningssummen. Disse medlemmer mener derfor at myndighetene må sikre at erstatningsbeløpene som utbetales, må ta høyde for gevinstbeskatningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at det ved behandlingen av statsbudsjettet for 2005 ble gjort et vedtak der Stortinget ba Regjeringen om at det i samarbeid med organisasjonene innenfor primærnæringene utarbeides en strategi for å redusere konfliktnivået i naturforvaltningen. Dette er også referert i stortingsmeldingen. Så langt en kjenner til, er dette foreløpig ikke fulgt opp.

Komiteens medlem fra Senterpartiet ber derfor om at strategiarbeidet gjennomføres i samarbeid med primærnæringsorganisasjonene, slik at resultatet av arbeidet kan legges fram for Stortinget i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2006.

Dette medlem ser positivt på at Regjeringen har starta arbeidet med å øke skogvernet på statsgrunn, og at statlig skog kan utgjøre en betydelig andel av framtidig barskogvern.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine merknader i Innst. S. nr. 260

(2002-2003) vedrørende Regjeringens omtale om bruk, vern og verdiskaping i fjellområdene. Disse medlemmer understreket allerede da at omtalen manglet konkretisering av tiltak som Regjeringen ville iverksette for å legge til rette for blant annet turist- og næringsutvikling på og utenfor verneområder. Disse medlemmer merker seg at Regjeringen har gjort lite for å konkretisere sine tiltak ytterligere, og vil på den bakgrunn støtte Sosialistisk Venstrepartis forslag frem satt i Dokument nr. 8:88 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til Dokument nr. 8:88 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentantene Hallgeir H. Lange land, Heidi Grande Røys, Jørund Leknes og Kjetil Bjørklund om en handlingsplan for bærekraftig bruk av verneområder i Norge. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme en handlingsplan for samordning av bærekraftig bruk og forvaltning av verneområder i Norge. Handlingsplanen skal utarbeides og operasjonaliseres av Miljøverndepartementet, men i et forpliktende samarbeid med andre berørte departement, og fremmes for Stortinget senest i budsjettet for 2006."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Dokument nr. 8:88 (2004-2005) er fremmet så sent i sesjonen at komiteen ikke har hatt anledning til å underlegge forslaget behandling. Disse medlemmer har derfor ikke hatt anledning til å ta stilling til dette forslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at "Fjellteksten" som blei presentert i Revidert nasjonalbudsjett for 2003, blei godt mottatt, og at høringsinstansene entydig pekte på behovet for økt forvaltningsinnsats i nasjonalparkene. Flertallet finner det uheldig at de gode ønskene om mer aktiv bruk av verneområdene ikke i større grad er fulgt opp med midler og konkrete tiltak.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det må ha høyeste prioritet å utarbeide skjøtelsesplaner for alle eksisterende nasjonalparker. Rondane nasjonalpark har f.eks. eksistert i 40 år uten noen forvaltningsplan. En skjøtelsesplan er et viktig grunnlag for å differensiere bruken av de ulike delene av nasjonalparken og legge til rette for økt turisme og næringsmessig bruk. Dette medlem mener det vil være realistisk å kunne utarbeide skjøtelsesplaner for alle nasjonalparker og store landskapsvernområder i løpet av 2005 og 2006.

Dette medlem viser til at det for tida gjennomføres forsøk med lokal forvaltning av fire større verneområder. Dette medlem mener at arbeidet med å overføre myndighet til lokale forvaltningsorganer må

intensiveres og påskyndes. Lokale myndigheter må få reell styring med viktige deler av verneforvaltningen, og det må følge med penger til skjøtselstiltak. Dette vil gjøre det lettere å få lokal aksept for å verne områder, og det vil gi bedre muligheter for å få en forvaltning som ivaretar verneformålet uten å legge unødvendige hindringer for næringsvirksomhet.

Dette medlem viser til behandlingen av Dokument nr. 8:42 (2001-2002) fra representanten fra Senterpartiet, som resulterte i at mandatet til Lovutvalget for biologisk mangfold blei utvida til også å omfatte erstatningsreglene for vern i nasjonalparker og for landskapsvernområder. Det er viktig at nye og forbedrede erstatningsregler kommer på plass raskt. Dette medlem finner det uheldig at arbeidet med erstatningsregler har dratt ut i tid, spesielt fordi opprettelsen av nye verneområder skjer så raskt. Dette skaper uavklarte situasjoner for svært mange.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er nødvendig å legge til rette for økt lokalpolitisk medvirkning og innflytelse i verneprosesser. Vern av områder og utvikling av nærliggende lokalsamfunn må ses i sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener det i større grad må legges opp til å ta vare på områder gjennom aktiv bruk. Naturlig nok savner fortsatt disse medlemmer en bedre oppfølging av budsjettavtalen for 2003, hvor Regjeringen lovet å legge bedre til rette for bærekraftig næringsvirksomhet innenfor vernede områder. Det må derfor være naturlig at man foretar en kartlegging av hvilken bruk av naturen som kan tillates innenfor verneformålet.

Disse medlemmer mener folk må kunne ha mulighet til å leve og bo også i områder med store verneverdier. Naturressurser må kunne brukes, men ikke forbrukes. "Vern gjennom bruk" bør være et viktig prinsipp.

Disse medlemmer mener at nasjonalparker og andre verneområder bør utvikles til å bli en ressurs for lokalsamfunnene, og ikke et hinder for næringsaktivitet og bosetting.

Disse medlemmer viser videre til at mange av de vernede områdene ennå ikke har en forvaltningsplan, og at det ofte ikke følger med midler til å følge opp vernet lokalt. Disse medlemmer mener det må være en selvfølge at utkast til forvaltningsplan skal fremmes samtidig med forslag til vernevedtak, og at det skal følge med forslag til finansiering av lokal forvaltning.

Disse medlemmer mener det er uheldig at begrepene "villmarkspregete områder" og "inngrepsfrie områder" er definert bare etter ett kriterium, nemlig avstand fra bestemte "moderne" inngrep. Definisjonen fanger blant annet ikke opp i hvilken grad et konkret areal er påvirket av menneskelig aktivitet.

Disse medlemmer registrerer at en i meldinga er i ferd med også å ta i bruk begrepene som verktøy i offentlig virkemiddelbruk. Dette gjør det enda viktigere enn før at begrepene fanger opp det som er hensikten. Disse medlemmer ber derfor om at det vurderes oppnevnt en bredt sammensatt arbeidsgruppe med oppdrag å gjennomgå og vurdere om definisjonene fanger opp det de skal på en hensiktsmessig måte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet er fortsatt bekymret over det høye konfliktnivået som oppstår ved vern av naturressurser. Selv om dette som regel skjer i det bestes hensikt, så opplever man mange konflikter mellom sentrale myndigheter på den ene siden, og grunneiere og lokalsamfunn på den andre siden, i saker relatert til for eksempel barskogvern, nasjonalparker og rovdyrpolitikk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet stiller seg kritiske til den stadig hyppigere bruken av begrepene "inngrepsfrie" og "villmarkspregede" områder. Omfanget av slike arealer og hvordan de eventuelt reduseres av inngrep, er et definisjonsspørsmål og avhenger av hvilke inngrep som er tillagt betydning. Etter de definisjonene som Direktoratet for naturforvaltning benytter, har setergrender, hyttefelt og store turisthytter ingen betydning, mens opprusting av seterveg på over 50 meter forårsaker betydelig tap av slike områder. Det er neppe i overensstemmelse med vanlig oppfatning at det ikke finnes villmarkspregede områder nærmere enn fem kilometer fra veg, noe som per definisjon medfører at verken Glittertind eller Galdhøpiggen ligger i villmarkspregede områder.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har et klart inntrykk av at det først og fremst ikke er målene om å ta vare på naturen som skaper konflikter, men fremgangsmåten til de statlige forvaltningsorganer. Disse medlemmer viser til at dette dessverre fører til unødvendig store konflikter, fordi miljøvernmyndighetenes ord og handlinger blir oppfattet av de lokale brukerne som et ledd i storsamfunnets arbeid for å ta fra dem og lokalsamfunnet råderetten over egne ressurser.

Bruk av tropisk tømmer

Komiteen viser til omtalen av omsetning av tømmer fra ikke-bærekraftig eller ulovlig hogst i tropiske regnskoger, og tapet av biologisk mangfold og leveområder som dette medfører. Komiteen viser til at tiltak basert på frivillighet alene ikke anses å være tilstrekkelige i kampen for å redusere hogsten av og bruken av tropisk tømmer, og viser til at Miljøverndepartementet nå er i gang med en utredning av hvilke rettslige virkemidler som er aktuelle for å redusere bruken av trevirke fra truet regnskog i Norge, innenfor rammen av vårt eget lovverk og internasjonale forpliktelser.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til pressemelding 13. mai 2005 fra Miljøverndepartementet der miljøvernministeren blant annet uttaler:

"Vi setter nå i gang en utredning for å undersøke hva slags muligheter vi har for effektivt å redusere bruken av trevirke fra truet regnskog. Jeg vil også undersøke hva andre land gjør. Et land som det er naturlig å se nærmere på i denne forbindelse er Tyskland, som nylig foreslo strenge tiltak mot import av ulovlig hugget tømmer."

Videre uttaler han:

"Regjeringen har tidligere bedt alle departementer stoppe kjøp av tropisk tømmer som ikke er miljøsertifisert. Moderniseringsministeren har nå innskjerpet dette på nytt. Vi har også henstilt til bransjene om å følge statens eksempel, men her har mange unnlatt å følge opp."

Videre i pressemeldingen heter det blant annet:

"Veien fram til et importforbud eller andre begrensninger er utfordrende. Det internasjonale handelsregulverket under WTO setter strenge grenser for hva Norge kan iverksette av nasjonale tiltak.

Regjeringen inviterer nå Regnskogfondet til et møte for å diskutere saken nærmere. På et senere tidspunkt vil det bli invitert til et bredere møte med deltakelse av bl.a. representanter for importører og forhandlere av regnskogstømmer - og produkter for å fortsette arbeidet med frivillige tiltak på dette feltet."

Disse medlemmer bifaller dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at raseringen av verdens regnskoger er en av de største miljøkatastrofene verden står overfor. De siste 100 årene har omkring halvparten av det opprinnelige regnskogteppet blitt borte, og det til tross for internasjonal enighet om å stoppe avskogingen av den tropiske regnskogen.

Disse medlemmer viser til at dagens hogstpraksis i regnskogområder og bruk av regnskog til bl.a. hagemøbler, kryssfiner og parkett, er en av de viktigste drivkreftene bak raseringen av verdens regnskoger, og dagens sertifiseringsordninger er dessverre ingen garanti for at regnskogen er hugget på en måte som ikke fører til avskoging. Disse medlemmer mener det er en målsetting å få på plass et sertifiseringssystem som er troverdig i forhold til at regnskogen er hugget på en bærekraftig måte. Inntil et slikt sertifiseringssystem foreligger, er det behov for langt strengere nasjonale og internasjonale restriksjoner for å hindre at vi er medansvarlige for avskoging og ødeleggelse av livsgrunnlaget for mennesker som lever i regnskogene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innføre et midlertidig forbud mot import av tropisk trevirke inntil troverdige sertifiseringssystem for tømmer kan garantere for at trevirket stammer fra økologisk og sosialt forsvarlig uttak."

"Stortinget ber Regjeringen arbeide for internasjonale sertifiseringssystem for tømmer, trevirke og treprodukter basert på lovlig hogst innenfor rammen av økologisk og sosialt forsvarlig skogsdrift. Troverdige sertifiseringsordninger må stille absolutte og stedsspe-

sifikke krav til uttaket av tømmer. Ordningene må være åpne for deltakelse fra alle relevante parter, kontrolleres av uavhengig tredjepart, og ta relevante hensyn til biodiversitet, berørte urfolk og lokale gruppers rettigheter og interesser, samt være åpne for innsyn."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser for øvrig til Dokument nr. 8:79 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Bjørn Jacobsen, Siri Hall Arnøy og Hallgeir H. Langeland om innføring av midlertidig forbud mot import av tropisk tømmer og trevirke.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet advarer mot ensidige holdninger til bruk av tropisk tømmer. I de aktuelle områdene foregår det også lovlig hogst som del av bærekraftig ressursutnyttelse, som gir nødvendige inntekter for lokalbefolkningen.

Friluftsliv

Komiteen peker på at friluftsliv er en kilde til livskvalitet, trivsel, bedre folkehelse, bærekraftig utvikling og økt miljøbevissthet, og viser til den brede gjennomgangen av - og komiteens merknader til - friluftslivspolitikken, jf. Innst. S. nr. 114 (2001-2002).

Komiteen merker seg friluftslivets fortsatt sterke stilling i befolkningen, men deler Regjeringens bekymring rundt den synkende deltakelse i friluftaktiviteter i visse aldersgrupper i befolkningen, spesielt blant barn og unge. Komiteen påpeker viktigheten av å styrke innsatsen for fysisk aktivitet gjennom en aktiv friluftslivspolitik.

Komiteen mener allemannsretten er den viktigste bærebjelken for at alle skal utøve et aktivt friluftsliv. Det er derfor viktig at denne ikke svekkes, og at det kontinuerlig gjøres et arbeid for å sikre at allemannsretten fortsatt står sterkt både i den juridiske og i den allmenne rettsoppfatning.

Komiteen peker på viktigheten av sikring av friluftslivsområder for allmennhetens naturopplevelser, og støtter Regjeringens forslag om å sikre flere forsvarsområder til allmennhetens bruk, sikre at hensynet til allmenn bruksrett, friluftsliv og kulturminner blir ivaretatt når Forsvaret skal avhende eiendommer med attraktive strandområder, og at de viktigste forblir i offentlig eie.

Komiteen viser til Regjeringens mål om å styrke friluftslivets juridiske grunnlag, og at det i den forbindelse vil være aktuelt å arbeide videre med forslag om bl.a. å myke opp forbudet mot ferdsel i skogplantefelt, retten til å gi inngrepsløyve fra departementet til kommunene og bortfall av stadfestingsordning for kommunale vedtak etter friluftslivsloven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at i de aller fleste tilfeller er det ikke noen konflikt mellom allmennhetens ønske om fri ferdsel og vernet om grunneiers eiendomsrett. Allmennheten har et ansvar for å

ferdes på en hensynsfull måte - både overfor miljøet og overfor grunneiere og rettighetshavere. Grunneieren har på sin side et ansvar for at det ikke legges hindringer i veien for den frie ferdsel. Både grunneiere og allmennheten har felles ansvar for å motvirke konflikter. Konflikter bør løses lokalt i samsvar med nasjonale lover og forskrifter, og lokale tilpasninger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er behov for en styrket offensiv på friluftsområdet. Langt flere områder må kjøpes av det offentlige til friarealer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at tre av fire søknader om bygging i strandsonen innvilges. Dispensasjon er opphøyd til regel når 74 pst. av søknader innvilges av kommunene. 40 pst. av strandsonen fra Halden til Hordaland er nå bebyggt. Det var først etter et massivt folkelig press at en av de siste kystperlene i Oslofjorden, Vestre Bolærne, ikke ble solgt til private interesser, men overtatt av det offentlige, og gjort tilgjengelig for folk flest.

Disse medlemmer mener utviklingen i strandsonen de siste årene innebærer at det er helt nødvendig å stramme inn på byggeforbudet i strandsonen i områder hvor det er press på strandarealene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at potensielle utbyggere og folk som tar seg til rette i strandsonen ofte har finansiell ryggrad til å kjøpe seg tung juridisk bistand som kommunene ikke har råd til. Gjennom strandsoneprojektet ble kommunene tidligere tilbudt juridisk bistand i forvaltningen av strandsonen. DN etablerte et samarbeid med 15 kommuner om dette. Denne ordningen ble lagt ned i 2003 selv om erfaringene var meget positive.

Disse medlemmer ønsker å gjeninnføre ordningen og gjøre den permanent, og fremmer med bakgrunn i det følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest gjeninnføre ordningen med juridisk bistand til kommuner som har behov for det i arbeidet med beskyttelse av strandsonen. Midler til ordningens videreføring skal bevilges i budsjettet for 2006."

Disse medlemmer viser til at holdninger til naturen og friluftsliv må etableres fra tidlig alder, ideelt sett allerede på barnehagestadiet. Dette kan oppnås gjennom naturbarnehager og naturskoler. Disse medlemmer mener det bør legges til rette for at barn og unge får delta i friluftaktiviteter, blant annet i skolen og skolefritidsordninger, samt bidra til at det opprettes flere naturbarnehager og naturskoler.

Disse medlemmer mener at det må legges til rette for etablering av slike tilbud både praktisk og økonomisk.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om hvordan det kan legges til rette for flere naturbarnehager og naturskoler i budsjettet for 2006."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser videre til Innst. S. nr. 114 (2001-2002) Friluftsmeldinga, hvor Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har følgende merknad:

"Disse medlemmer viser til at presset på bynære markområder er økende. Boligbygging, hyttebygging, idrettsanlegg, veier og annen infrastruktur truer med å ta biter av bymarkene. Det er derfor viktig å sikre bymarkene et overordnet lovverk som gir en lengre planleggingshorisont. En egen lov for bærekraftig bruk og vern av bynær mark kan sikre allmennhetens bruk og tilgang til friluftsopplevelser i sine nærmiljøer."

Disse medlemmer vil også vise til at regjeringen Harlem Brundtland i 1981 la fram et forslag om vern av Marka. Forslaget er aldri blitt behandlet og har statusen "utsatt" i Stortingets arkiver (jf. Ot.prp. nr. 66 (1980-1981) Om lov om naturområder i Oslo og omliggende kommuner (Marka)).

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til lov om bærekraftig bruk og vern av bynære marker. Marka i Oslo og omliggende kommuner er aktuell for et slikt vern. For andre aktuelle bynære marker ber Stortinget Regjeringen foreta en nærmere vurdering."

Allemannsretten reguleres i stor grad av friluftsløven i tillegg til plan- og bygningsloven. Disse medlemmer er derfor opptatt av at lovene styrkes eller endres, ettersom det anses som nødvendig for å opprettholde allemannsrettens intensjon med hensyn til friluftsliv. Etter disse medlemmers mening er erfaringene med utbygging av strandsonen et eksempel på at lovene trenger styrking.

Disse medlemmer mener loven i hovedsak trenger å styrkes på flere sider som har med utbygging av strandsonen å gjøre. Lovens formål må gi et klarere signal om hvor viktig det er å sikre allmennhetens tilgang til kystarealer og til arealer langs vann og vassdrag. Videre må det presiseres i loven hva som er å betrakte som sjikanøse stengsler som skilt, gjerder, stengsler og lignende. Utviklingen innen dispensasjoner hvor så mye som 60-75 pst. av søknadene innvilges, nødvendiggjør også at loven må gjøre klart at fylkesmannen har hjemmel til å frata kommuner retten til å gi dispensasjon.

Med bakgrunn i dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov av 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet, med tanke på en styrking av lovens vern av allmennhetens rett til ferdsel og opphold i strandsonen langsmed sjø og vassdrag."

Disse medlemmer mener at alle under 18 år skal kunne ha anledning til gratis fiskekort.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti har merket seg at bevilgningen til friluftsliv for 2005 er større enn den har vært på mange år. Bevilgningene økte med nesten 14 mill. kroner til totalt 97,2 mill. kroner. Bevilgningen til sikring av områder har ikke vært større noen gang.

Disse medlemmer har videre merket seg at Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett for 2005 har foreslått å bevilge 24,4 mill. kroner for å sikre forsvarseieendommer til friluftsliv for allmennheten. Dette viser at Regjeringen satser på å legge forholdene til rette for at allmennheten skal få egnede områder til friluftsliv.

Disse medlemmer har også merket seg at store arealer langs strandsonen på Fornebu nylig er overført fra Statsbygg til Direktoratet for naturforvaltning. Områdene vil dermed forbli i offentlighetens eie. Mange av arealene skal legges til rette for allmennheten og friluftsliv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener det må innføres bestemmelser i friluftsløven om begrensninger for organisert kommersiell virksomhet på annen manns eiendom. Den økte satsingen på verdiskaping innen naturbasert reiseliv er positiv, men organisert kommersiell virksomhet er ikke uten videre en del av allemannsretten. Av hensyn både til annet friluftsliv og i respekt for eiendomsretten, må det innføres krav om tillatelse fra grunneier for å organisere virksomhet utenom egen eiendom.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til at en rekke kommuner langs kysten har funnet frem til gode løsninger for å sikre allemannsretten. Derfor er det etter disse medlemmers syn viktig å sikre at det er tilstrekkelig med strandsone tilgjengelig for allmennheten uten at den private eiendomsrett svekkes.

Disse medlemmer mener at Regjeringen må ta en kritisk gjennomgang av bruken av LNF-kategoriene (landbruks-, natur- og friluftslivskategoriene). Disse medlemmer viser til at ved behandlingen av meldingen om friluftsliv, understreket komiteens flertall bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet at man skal være forsiktig med inngrep i den private eiendomsrett. Likevel blir eiendomsretten stadig skadelidende under dekning av begrepet LNF, Landbruks-, natur- og friluftsområder.

Disse medlemmer mener mange føler at forutsetningen med LNF-kategoriene i dag er snudd på hodet av Miljøverndepartementet, fylkesmenn og kommunepolitikere. I en del kommuner settes det sterke begrensninger for eiendommer som må karakteriseres som å være bebygd. Miljøverndepartementet har sagt at det ikke automatisk skal gis dispensasjon etter plan- og bygningsloven til å bygge opp hus/hytte i LNF etter brann. Det er også totalforbud mot deling av tomt, hvilket i praksis medfører at de som ønsker å

utdele tomter til sine barn, ikke vil få tillatelse til det. Disse medlemmer er sterkt kritiske til disse restriksjonene.

Disse medlemmer mener at forbudet om bygging i 100-metersbeltet er svært uheldig og bør oppheves. Disse medlemmer er av den oppfatning at kommunene selv må få bestemme hvor bygging av hytter og hus skal skje. Disse medlemmer viser til at Norge er et langstrakt land, og at hytte- og boligbygging må tilpasses lokalt uten et stivbeint sentralt lovverk, som det 100-metersforbudet representerer.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at forbud mot bygging og fradeling i 100-metersbeltet langs sjøen oppheves."

Disse medlemmer er opptatt av allmennhetens mulighet til friluftsliv og mener at å legge til rette for hyttebygging er et slikt tiltak. Bruk av hytter medfører også økt bruk av naturen. Disse medlemmer mener det er viktig at kommunene fremdeles får anledning til å legge forholdene til rette for hyttebygging, og at det ikke innføres noen restriksjoner i så måte.

Disse medlemmer viser til regjeringspartienes og Arbeiderpartiets forlik angående innføring av finnmarksloven. Disse medlemmer er bekymret over den uro dette har medført blant Finnmarks befolkning, og de begrensninger dette medfører for allmennhetens muligheter til jakt og fiske. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets merknader og forslag i Innst. O. nr. 80 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Regjeringens strategiske mål når det gjelder friluftsliv. Regjeringen går inn for at et friluftsliv basert på allemannsretten skal holdes i hevd i alle lag av befolkningen. Dette er et mål som disse medlemmer støtter, ikke minst i friluftslivets år. I de siste årene har det imidlertid vist seg at en viktig del av allemannsretten, nemlig rett til adgang til kyst- og strandsonen, har blitt satt under kraftig press.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen ønsker å sikre flere større friluftsområder for allmennheten også i urbane områder, blant annet gjennom fjerning av bygninger i utvalgte områder. Dette er bra. Friluftsliv bør ikke begrenses til naturområder som ligger fjernt fra folk flest, og som ofte er utilgjengelige for store grupper av befolkningen. I den sammenhengen minner disse medlemmer om sine merknader i stortingsmeldingen "Om bedre miljø i byar og tettstader":

"Disse medlemmene har merka seg ynskjer om å opne vassdrag som er lagt under asfalt, og at dette er eit fenomen som òg skjer internasjonalt. Disse medlemmene har merka seg at Århus i Danmark har vunne internasjonale bymiljøpriser for sitt prosjekt der den gamle elva gjennom byen blei opna. Elva hadde tidlegare blitt lagt under asfalt for å gje plass til ein motorveg.

Disse medlemmene meiner opning av vassdrag også er aktuelt i Noreg, og vil fremje Alnaelva som renn gjennom Groruddalen og ned i Gamle Oslo, som eksempel

på eit verna vassdrag som ikkje bør ligge under asfalt. Disse medlemmene meiner at naturkvalitetane langs Alnaelva er unike, og at kulturminna er på høgde med Akerselva. Alnaelva frå Grorud og ned til Gamle Oslo må få miljøparkstatus på line med Akerselva.

Disse medlemmene meiner det er gjort for lite for å sikre verna vassdrag i byområde mot andre inngrep."

Med bakgrunn i dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme til Stortinget med en handlingsplan for å sikre den blågrønne strukturen i byområdene våre."

Disse medlemmer påpeker at Norge ikke har nasjonalparker i byområder. Flere storbyer i andre land har anlagt nasjonalparker innenfor sine grenser. Disse medlemmer mener dette er med på å definere byene som miljøvennlige, og sikrer folk nær tilgang på naturopplevelser.

Disse medlemmer vil at Norges første nasjonalpark i by skal opprettes, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2006 å etablere Norges første bynasjonalpark."

Motorisert ferdsel

Komiteen peker på at prøveprosjektet med motorisert ferdsel er til evaluering, og avventer sak fra Regjeringen angående dette. Komiteen vil peke på at erfaringer viser at det gis svært få avslag på søknader om dispensasjoner når det gjelder motorisert ferdsel. I forbindelse med evalueringen av forsøkene bør det derfor foretas en evaluering av om de nasjonale målsettingene som bl.a. er slått fast i Innst. S. nr. 114 (2001-2002) Om friluftsliv. Ein veg til høgare livskvalitet, ivaretas best gjennom et lokalt, regionalt eller nasjonalt forvaltningsregime, slik at Stortinget har dette som en del av et beslutningsgrunnlag.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at miljøvernministeren har varslet en offensiv mot barmarkskjøring. Omfanget av barmarkskjøringen er i dag for omfattende og miljøbelastningene for store. Det er nødvendig med innskjerping av praksis med å gi dispensasjoner til barmarkskjøring.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti har merket seg at det er varslet et nytt prosjekt som skal utforme en ny motorferdselpolitikk. Dersom en skal få til en reduksjon av barmarkskjøring, er det viktig at man har samme forståelse av at dette er et problem. Prosjektet "Motorferdsel og samfunn" skal identifisere alle forhold og problemstillinger rundt motorferdsel i Norge, og på et slikt grunnlag komme fram til et omforent forslag til utforming av en ny motorferdselpolitikk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at

barmarkskjøring mange steder i landet medfører store naturskader. Dette gjelder spesielt i Finnmark, hvor tall fra Statistisk sentralbyrå viser at 90 pst. av alle søknadene om unntak fra motorferdselsloven ble innvilget i 2003. 41 pst. av de innvilgede søknadene gjaldt barmarkskjøring. Dette til tross for at loven sier at barmarkskjøring skal vurderes særlig strengt.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for nye, strengere regler og tiltak for å redusere omfanget av barmarkskjøring."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at praktiseringen av lovverket må strammes betydelig inn, og viser til at miljøvernministeren 24. mai 2005 (på TV2-nyhetene) varslet et barmarkskjøringprosjekt, som skal lage nye regler for dette.

Disse medlemmer er svært kritisk til den stadig økende barmarkskjøringen i Finnmark. Selv om dispensasjonssøknader til kjøring på barmark skal vurderes strengt, er disse medlemmer kjent med at flere finnmarkskommuner har en meget liberal holdning til å gi dispensasjoner fra loven. Antallet solgte såkalte firehjulinger øker, og disse medlemmer er blant annet kritisk til at kjøretøysavgiften for disse bare er halvparten av avgiften på ordinære kjøretøyer.

Disse medlemmer foreslår i tillegg:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for å gjøre det mindre attraktivt å anskaffe kjøretøy beregnet til barmarkskjøring."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker en friluftspolitikk som balanserer ulike hensyn, og som også gir rom for rekreasjon med bruk av snøscooter. Snøscooteren er en berikelse for mange mennesker, og som gjør at disse får gode natur- og friluftsopplevelser.

Disse medlemmer mener at bruk av snøscooter skal underlegges fornuftige reguleringer som gjør at bruk skjer uten at det skaper problemer for andre eller gir uforsvarlig belastning på naturen. Disse medlemmer viser til at dagens meget restriktive snøscooterpolitikk medfører økende ulovlig bruk av snøscooter. Siden det er fullt lovlig å kjøpe snøscooter, bør også myndighetene i langt større grad sørge for å legge forholdene til rette for bruk av snøscooter.

Disse medlemmer viser til at det organiserte snøscooterfolket i Norge ikke ønsker en situasjon med et konfliktfylt forhold til andre interessegrupper. Andre grupper bør heller ikke ha enerett på hele naturen og ensidig motarbeide dem som ønsker et motorisert vinterfriluftsliv. Disse medlemmer mener at det bør arbeides for å finne løsninger som alle kan leve med. Det bør etter disse medlemmers syn være et mål at det blir landsdekkende løypenett hvor en kan ferdes på snøscooter i forsvarlig regulerte former.

Disse medlemmer viser til at Sverige har lyktes med sin liberale snøscooterpolitikk først og fremst

fordi den lovlige kjøringen foregår i et svært velorganisert system, hvor kommunene og snøscooterklubbene løser utfordringene i fellesskap. Det er dessuten viktig at man har funnet frem til en reguleringsform som er allment akseptert i befolkningen. I Norge er det et grunnleggende problem at det er betydelig avstand mellom lovreguleringene som snøscooterferdsel er underlagt, og den alminnelige rettsoppfatning. Forholdene kommer lett ut av kontroll i en situasjon hvor svært mange mener at de offentlige reguleringene er urimelige.

Disse medlemmer ønsker å åpne for at den enkelte kommune skal få muligheten til å opprette egne, særskilt merkede løyper for motorferdsel. Disse løypene må opprettes i samarbeid med den enkelte grunneier. Disse medlemmer mener videre at det bør kunne åpnes for motorferdsel på skogsbilveier og på islagte vassdrag, hvor det er adgang til å kjøre med båt på sommerstid. Når man registrerer så mange dispensasjoner fra lokale myndigheter, opplever disse medlemmer det som et tydelig tegn på at rikspolitikernes ønsker om stramme reguleringer ikke er forenlig med lokalbefolkningens generelle ønsker.

Disse medlemmer viser til at det er svært mange søknader om dispensasjon når det gjelder motorisert friluftsliv, noe som viser at det er behov for å gjøre endringer i lovverket i tråd med forslag fremmet i Dokument nr. 8:61 (2004-2005), jf. Innst. S. nr. 220 (2004-2005).

Kulturminner og kulturmiljøer

Komiteen peker på viktigheten av at det føres en politikk som sikrer mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer og som sikrer tilgjengeligheten til disse verdifulle ressursene.

Komiteen viser til behandlingen av St.meld. nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner, og til partienes respektive merknader i Innst. S. nr. 227 (2004-2005).

Overgjødning og oljeforurensning

Komiteen viser til miljøtrusselen som utslipp av partikler, næringssalter og olje representerer for økosystemet. Komiteen viser til sine merknader til St.meld. nr. 12 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 161 (2002-2003) Rent og rikt hav samt målsettingen om nullutslipp av olje, tilsatte kjemikalier og kjemiske stoffer i produsert vann.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, ønsker å opprettholde verdiskapingen, sysselsettingen og kompetansen i petroleumsnæringen på et høyt nivå, og peker på at petroleumsvirksomhet i Barentshavet og Norskehavet skal være verdens fremste i forhold til oljevernberedskap og miljøovervåkning. Området har et stort potensial for produksjon av olje og gass, samtidig som havområdet er et av verdens viktigste oppvekstområder for fisk. Barentshavet er svært utsatt for langtransportert luftforurensning, samtidig som en stadig økende skipstrafikk medfører en økt risiko for utslipp eller havari.

Komiteen peker på behovet for økt miljøvernberedskap ved økt trafikk i nordområdene og nedover langs norskekysten. Økt sjøovervåking og militært nærvær ved kystvakt og øvrige marinefartøyer må etter komiteens mening møte risikoen for skipsulykker ved transport av olje og atombrensel.

Komiteen viser til Stortingets behandling av St.meld. nr. 14 (2004-2005) På den sikre siden - sjøsikkerhet og oljevernberedskap 19. mai 2005, der fiskeriminister Svein Ludvigsen varslet at han ville komme tilbake med midler til en reetablering av oljeverndepotet på Fedje i statsbudsjettet for 2006. En slik prioritering av oljevernberedskapen i de områder med den mest konsentrerte oljetransporten utenfor Vestlandet er komiteen svært positiv til.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Regjeringen både i denne meldingen og i St.meld. nr. 14 (2004-2005) På den sikre siden - sjøsikkerhet og oljevernberedskap, varsler at den vil vurdere nærmere om det fra norsk side skal søkes IMO om PSSA-status for de deler av de norske havområdene utenfor Lofoten og avgrensede deler av Barentshavet som anses som miljøfølsomme.

Flertallet er enig i dette.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at oljevernberedskapen og sjøsikkerheten i nord må ivaretas og investeres i. Dette flertallet mener i tillegg at oljevernberedskapen i Sør-Norge må styrkes i tråd med at oljetransporten i Skagerak øker. Dette vil være investeringer av nasjonal interesse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at en forutsetning er at oljevernberedskapen og sjøsikkerheten skal ivaretas ved økt slepebåtkapasitet, overvåking, bedring av responstiden, vurdering av nye seilingsleder og merking og kontroll av disse.

Komiteen viser til at Regjeringen legger opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, som etter planen skal legges frem for Stortinget våren 2006. Gjennom behandlingen av den helhetlige forvaltningsplanen vil det avgjøres hvilke havområder som skal være petroleumsfrie og hvilke som kan åpnes for virksomhet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at Regjeringen i desember 2003 besluttet å gjenoppta helårig petroleumsaktivitet i Barentshavet, bortsett fra i enkelte sårbare områder på Tromsøflaket, rundt Bjørnøya, langs iskanten og polarfronten og de kystnære områdene utenfor Troms og Finnmark. Samtidig besluttet Regjeringen at spørsmålet om videre petroleumsaktivitet i Nordland VI vil bli

vurdert når den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten-Barentshavet foreligger.

Flertallet viser videre til at Olje- og energidepartementet og Fiskeridepartementet vinteren 2003 etablerte en arbeidsgruppe som skulle vurdere mulighetene for sameksistens mellom fiskerinæringen og petroleumsnæringen i området fra Lofoten og nordover, inkludert Barentshavet. Arbeidsgruppen oppsummerte sitt arbeid i en rapport som ble ferdigstilt i juli 2003.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at Stortinget ble orientert om arbeidsgruppens arbeid i St.meld. nr. 38 (2003-2004) Om petroleumsvirksomheten, og at Regjeringen ønsket å videreføre arbeidet i denne gruppen for å vurdere spørsmål mellom petroleumssektoren og fiskerisektoren. Dette flertallet viser videre til at Stortinget ved behandlingen av stortingsmeldingen fattet følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen utvide sameksistensutvalget med representanter med miljøfaglig og juridisk kompetanse."

Dette flertallet viser til at sameksistensgruppen skal ha sitt første møte innen sommeren 2005.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Barentshavet er et robust havområde, det er brukt over 1/2 mrd. kroner på konsekvensutredninger og det har vært boret over 60 brønner uten negative miljøvirkninger. Etter disse medlemmers syn bør Barentshavet åpnes opp for leteboring.

Disse medlemmer har merket seg statsråd Hareides forslag om å innføre miljøsoner i Barentshavet. Disse medlemmer ser på dette som et nytt kreativt forslag for å hindre petroleumsaktivitet i nordområdene. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avstå fra å fremme miljøsoner i Barentshavet."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet understreker sårbarheten og rikdommen som finnes i norske havområder som trafikkeres av oljetankere. Barentshavet/Lofoten er et av verdens største og viktigste marine matfat, og et av verdens mest produktive havområder. I Barentshavet forvalter Norge i samarbeid med Russland ekstremt store og viktige bestander av blant annet torsk og lodde.

Disse medlemmer vil understreke at Barentshavet i tillegg har ekstraordinære verdier når det gjelder biologisk mangfold, verdier som ikke kan måles i kroner og øre. Barentshavet er leveområdet til mange sjøfugler. Ikke noen havområder i verden har en større tetthet av sjøfugl enn Barentshavet. I Barentshavet finnes også verdens største forekomster av dypvanns-

koraller, men foreløpig er bare en liten del av havområdet undersøkt. I tillegg utgjør Barentshavet unike leveområder for sel, hval, hvalrosser og isbjørn. Disse medlemmer vil peke på at disse verdiene er sårbare for oljeforurensning og på langt nær godt nok beskyttet i dag. Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader og forslag i Innst. S. nr. 178 (2004-2005) Innstilling fra samferdselskomiteen om På den sikre siden - sjøsikkerhet og oljevernberedskap.

Disse medlemmer har registrert at miljøvernministeren har tatt til orde for miljøsoner i Barentshavet, uten at dette er omtalt i St.meld. nr. 21 (2004-2005). Disse medlemmer viser i den forbindelse til Innst. S. nr. 249 (2003-2004) Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om petroleumsvirksomheten, hvor de påpeker at i Barentshavet har vi fortsatt store muligheter til å styre eksisterende og framtidige aktiviteter, slik at ikke kortsiktige interesser setter naturen og framtidens livsgrunnlag i fare. Områder som er særlig sårbare for enkelte aktiviteter må beskyttes, før de utsettes for nye risiki eller belastninger.

Disse medlemmer mener føre-var-prinsipp og bevaring først er nøkkelprinsipper for fornuftig forvaltning og bærekraftig utvikling i de få land- og havområdene som fortsatt er relativt intakte. Det er derfor svært skuffende at Regjeringen i St.meld. nr. 21 (2004-2005) ikke gir noen klare indikasjoner på hvordan spørsmålet om petroleumsfrie områder skal behandles videre.

Disse medlemmer påpeker at mulighetene for en reelt helhetlig forvaltning av Barentshavet definitivt blir kraftig svekket, når beslutningen om å gjenåpne Barentshavet for petroleumaktivitet ble fattet før den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet er klar i 2006. For å gjenopprette noe av balansen mellom hensynet til ressursuttak og naturvern, vil disse medlemmer ha en klar og målrettet prosess for det videre arbeidet med petroleumsfrie områder i Barentshavet fram mot etableringen av en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet i 2006.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006 om å redegjøre for innholdet i en ryddig og inkluderende prosess for å vurdere petroleumsfrie områder, og etablere den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten-Barentshavet."

Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Komiteen viser til målet om å stanse eller redusere utslipp av enkelte miljøgifter innen 2000, 2005 og 2010 målt etter 1995-nivå.

Komiteen peker på at økt bruk av kjemikalier i stor grad knytter seg til produksjons- og forbruksmønstret, folks livsstil og konsumvaner. Kjemiske stoffer omgir oss både på arbeidet og i fritiden. Komiteen mener føre-var-prinsippet må være et viktig styrende prinsipp i arbeidet med å redusere bruken av kjemikalier. Komiteen ønsker en overgang til bruk av mindre farlige kjemikalier, og legger vekt på at utslippene

av kjemikalier skal være minst mulig fra alle ledd; fra kjemikaliene inngår som råvare i produksjonsprosessen til de ender som avfall når produkter kastes. I en slik produktorientert miljøvernstrategi er det nødvendig at næringslivet er en aktiv part.

Komiteen viser videre til at det foregår et omfattende arbeid knyttet til REACH-direktivet i EU, og vil peke på at EUs organer og arbeidsgrupper er svært viktige internasjonale fora for avgjørelser som har direkte betydning for hvordan vi skal regulere kjemikaliebruken i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at EUs forslag til nytt kjemikalierregelverk - REACH-forordningen - vil bli det viktigste virkemiddelet i forhold til både å redusere spredningen av miljøgifter gjennom produkter og fremskaffe økt kunnskap om det store antall kjemiske stoffer som er på markedet. Flertallet understreker at det er viktig at Norge er aktive i arbeidet med å få dette regelverket på plass og virksomt.

Flertallet viser videre til at REACH vil pålegge industrien å fremskaffe testresultater og risikovurderinger for anslagsvis 30 000 stoffer. Dokumentasjonen skal deretter evalueres av myndighetene. Dokumentasjonen som skal frembringes gjennom registreringen i REACH, skal gi myndighetene et nødvendig, vitenskapsbasert beslutningsgrunnlag for restriksjoner og forbud mot stoffer og bruksområder som utgjør en uakseptabel risiko. Kjemiske stoffer inngår i de aller fleste produkter i internasjonal handel. Kunnskapsoppbygging, restriksjoner og forbud kan derfor bare bli effektive gjennom brede internasjonale løsninger.

Flertallet viser til at REACH vil kreve store ressurser både hos myndighetene i Norge og EØS-landene for øvrig, næringslivet og EUs kjemikaliebyrå. Det er derfor viktig at ressursene prioriteres mot stoffer hvor potensialet for risikoreduksjon er størst, både med hensyn til tidsfrister og testkrav.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at dette vil hindre unødvendig testing generelt og på forsøksdyr spesielt. Disse medlemmer slutter seg til de forslag til forbedringer som Miljøverndepartementet har foreslått i sitt memorandum fra høsten 2004.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, er videre enig i at resultatmål 1 er utvidet fra enkeltstoffer til prioriterte faregrupper som gir alvorlig grunn til bekymring. Der faregruppene er de samme som utvalgskriteriene for autorisasjonsordningen i REACH, bør harmonisering kunne vurderes. Målet må være at stoffer som omfattes av utvalgskriteriene ikke skal utgjøre uakseptabel risiko, og at dette oppnås ved at bevisbyrden snus, slik at slike stoffer vil være forbudt med mindre særskilt bruk er godkjent etter søknad.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det nylig ble påvist høye verdier med det helseskadelige kjemikallet kadmium i dyrefôr, og at Mattilsynet har indikasjoner på at forurensningen med kadmium har kommet inn i næringskjeden fra et sinksulfat fra Kina. Denne fôr-skandalen førte til at det ble innført et midlertidig omsetningsforbud for lever og nyre fra storfe og småfe. Disse medlemmer mener dette viser at det er behov for at Mattilsynet og SFT må styrkes, for å oppnå bedre kontrollordninger og en styrket kompetanse på kjemikalieområdet. En styrking av kompetansen vil også være viktig i forbindelse med oppfølgingen av EUs REACH-direktiv.

Disse medlemmer mener det er et stort behov for økt og oppdatert samt mer tilgjengelig informasjon om kjemikalier blant folk.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen vil "se på mulighetene for ytterligere å styrke arbeidet for å sikre barn god nok beskyttelse mot helse- og miljøfarlige kjemikalier".

Disse medlemmer viser til at barn og gravide er særlig sårbare for helse- og miljøskadelige kjemikalier, og mener det er behov for en sterkere offensiv både ifht. informasjon og for å innføre restriksjoner på kjemikalier som er særlig farlige for barn, og som gravide og personer i fertil alder bør unngå. Disse medlemmer mener derfor det må opprettes en kjemikaliedata-base der forbrukere kan sjekke innholdsstoffene f.eks. i kosmetikk og pleieprodukter.

Videre går komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti inn for at dagens forbud mot ftalater i en del produkter (bl.a. leker) til barn under 3 år utvides til å gjelde leker til barn under 14 år, i tråd med EU-kommisjonens arbeid på området. Disse medlemmer mener det i tillegg må innføres bedre merkeordninger på kjemikaliebruk i produkter som hygieneartikler, solkrem, klær og leker, og ber Regjeringen ta initiativ til dette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at barn er spesielt sårbare for miljøgifter fordi de ofte er i tettere kontakt med giftkildene, fordi de er i en voksefase og fordi de må leve resten av livet med de bioakkumulerbare miljøgiftene de får i seg som barn. Barns oppvekstmiljø bør derfor omfattes av strengere krav enn for voksne, og det bør prioriteres å fjerne miljøgifter fra områder der barn oppholder seg og produkter som barn benytter seg av. Et eksempel fra barnehager og skoler er at jorden i tomten kan inneholde bly og annen forurensning fra industri, biltrafikk og forbrenning av kull og ved. Annen mulig gift i barnehager er PCB i elektrisk utstyr, polyaromatiske hydrokarboner (PAH) i lekestativ fra kreosot-impregnert trevirke og gamle bildekk som er tilsatt bly, kadmium og sink, foruten en lang rekke ulike polyaromatiske hydrokarboner (PAH). Disse medlemmer ønsker økt fokus på dette, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å etablere et nasjonalt program for miljøgiftopprydding i barnehager, skoler og lekeplasser, samt sørge for regler som sikrer at anlegg for barn ikke etableres uten at det er konstatert at det ikke er miljøgifter i grunnen, bygninger eller lekeapparater."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti påpeker videre at miljøgifter representerer et betydelig forurensningsproblem i norske fjordområder. PCB er en av våre farligste miljøgifter, og befinner seg for eksempel i sedimenter i fjordbunner, havner og fyllinger. PCB kan forstyrre hormonbalansen hos dyr og mennesker, og dermed redusere forplantningsevnen. Disse medlemmer mener arbeidet med opprydding av dette kan og må forseres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det gjennomføres fem pilotprosjekter for slik opprydding av forurensede sedimenter - i Tromsø, Trondheim, Sandefjord, Kristiansand og Horten. De siste av disse prosjektene vil bli avsluttet i 2005-2006. Det vil bli igangsatt en evaluering av pilotprosjektene i 2005, for å trekke ut erfaringer fra prosjektene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det i løpet av 2005 vil være etablert fylkesvise tiltaksplaner for 17 av de mest forurensede fjordområdene, og at det er et mål at nødvendige tiltak skal være gjennomført innen fem år etter kartleggingen. Dette arbeidet krever store ressurser, og for å unngå at det hopper seg opp mot slutten og målet ikke nås, understreker disse medlemmer at det er svært viktig å starte oppryddingsarbeidet i disse fjordene tidlig, og gjøre det planmessig fram mot 2010.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med evalueringen av pilotprosjektene for opprydding i forurenset sjøbunn - i Tromsø, Trondheim, Sandefjord, Kristiansand og Horten - legge fram forslag til en prioritert oppryddingsplan med finansiering for de 17 mest forurensede fjordområdene med mål om at opprydding er ferdig innen 2010."

Disse medlemmer mener det trengs en grunnleggende endring i kjemikaliepolitikken, hvor det etableres som prinsipp at produsenter og markedsførere av kjemikalier må kunne bevise at deres produkter og bruken av deres produkter ikke er skadelig for helse og miljø. Dette vil være i tråd med føre-var-prinsippet. Dette illustrerer at det ikke er godt nok å forby enkeltstoff når man dokumenterer negative helseeffekter, og at bevisbyrden må snus.

Disse medlemmer viser til at analyser fra Arbeidstilsynet viser at svært mange arbeidstakere utsettes for kjemiske og helseskadelige stoffer i jobb-

sammenheng. Hvert år dør om lag 800 nordmenn av kjemikalier de utsettes for på jobben. Opptil 10 000 utvikler luftveissykdommer årlig.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen endre regelverket og snu bevisbyrden slik at i stedet for at myndighetene må bevise at et stoff er skadelig, får industrien ansvaret for å bevise at det ikke er det."

Disse medlemmer gjør oppmerksom på at det i dag finnes ca. 100 000 forskjellige kjemikalier i bruk som ikke har vært gjenstand for konsekvensutredning, og det er en presserende og betydelig utfordring å gjennomføre dette. Vi vet lite om hvilke virkninger de fleste av disse kan ha på helsa vår eller miljøet. Noen få tusen av de eksisterende kjemikaliene er vurdert og klassifisert, men EU-kommisjonen sier selv at vi bare har tilfredsstillende kunnskap om 5 pst. av de stoffene det brukes aller mest av. Vi kan ta opp kjemiske stoffer direkte fra produkter gjennom huden, og via luften vi puster inn. Mange av stoffene kan vi finne igjen i naturen, og vi får dem i oss også gjennom maten vi spiser, lufta vi puster inn og vannet vi drikker. Noen av disse kjemikaliene hopper seg opp (akkumulerer) både i oss mennesker og i omgivelsene våre.

Disse medlemmer viser til at EU-lovgivningen i dag forlanger at kjemikalier og kjemiske produkter som maling, vaskemidler og rengjøringsprodukter skal merkes med et oransje faresymbol og annen informasjon hvis de inneholder farlige kjemikalier (definert som farlige ifølge EU-direktiv 67/548). Svært mange forbrukerprodukter inneholder nøyaktig de samme kjemikaliene, men de trenger ikke å ha advarselsmerking. De aller fleste forbruksprodukter har heller ingen liste over innholdsstoffer.

Disse medlemmer påpeker at EUs nye kjemikalierregelverk under utvikling (REACH), ikke vil endre denne situasjonen. REACH-forslaget tar heller inn over seg at folk blir utsatt for tvilsomme kjemikalier fra mange forskjellige kilder, for eksempel små mengder formaldehyd fra mange forskjellige produkter som madrasser, badehåndklær, sko, møbler mv. Det samme gjelder for brommerte flammehemmere og andre kjemikalier som brukes i store mengder.

Disse medlemmer ber derfor Regjeringen om å være offensive i implementeringen av EUs kjemikaliepolitikk, det såkalte REACH-systemet, og at det norske systemet styrkes blant annet etter følgende prioriteringer: Fokus på kjemikalier som hopper seg opp i menneskekroppen; fokus på en helhet om hvordan forbrukeren utsettes for kjemikalier fra alle kilder; aktiv utfasing av de mest skadelige kjemikaliene fra forbrukerprodukter og andre varer som forbrukere er utsatt for hver dag; forbrukerinformasjon om kjemikaliene i produkter som vi bruker hver dag.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å styrke norsk kjemikaliepolitikk ved å øke fokus på kjemikalier som hopper

seg opp i menneskekroppen og et helhetssyn på hvordan forbrukeren utsettes for kjemikalier fra alle kilder. Det skal iverksettes et nasjonalt program for aktiv utfasing av de mest skadelige kjemikaliene fra forbrukerprodukter og andre varer som forbrukere blir utsatt for, blant annet ved bruk av tidsfesta overgangsordninger og stimulering av erstatningsprodukter."

Disse medlemmer viser til at et eksempel på en miljøgiftgruppe som burde omfattes av strengere regler er kortkjedede ftalater. For eksempel er DEP (Di-etyl-ftalat), som tas opp gjennom huden og kan gi skader på arvestoffet i sædceller, forbudt i barneleker og regntøy, men tillatt i kosmetikk og i bruk i kremer, sjampoer, såpe og parfyme i salg i Norge.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen forby DEP (Di-etyl-ftalat) i kosmetikk."

Disse medlemmer viser til at den farlige miljøgiften PCB nylig ble funnet i regnvannet i Bergen. Det er første gang giften er funnet i nedbør over Fastlands-Norge. Den kreftfremkallende miljøgiften er funnet i en nedbørsprøve som Forsvarets forskningsinstitutt har tatt ved Haakonsvern orlogsstasjon.

Disse medlemmer mener miljømyndighetene bør iverksette et program med testing av nedbør i Norge, for å skaffe oversikt over PCB-nivåene i regnvann og drikkevann og utviklingen av dette. Samtidig som dette skjer har norske myndigheter ikke klart å oppfylle det viktigste kjemikalie-målet (resultatmål 1 - prioritetslisten) hvor blant annet utslipp av PCB skulle forsøkes stanses innen 2005.

Disse medlemmer viser til at utviklingen på totalindeksen for utslipp av disse kjemikaliene med særlige helse- og miljøproblemer ikke har hatt noen vesentlig bedring i løpet av de siste 10 årene (kun 38 pst. reduksjon fra 1995 til 2002). Disse medlemmer mener derfor at innsatsen må økes kraftig, og viser i denne sammenheng til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett.

Disse medlemmer viser til at det var Regjeringens mål at "99 pst. av alt PCB-holdig elektrisk utstyr i Norge skal være tatt ut av bruk innen 2005". Disse medlemmer konstaterer at dette ikke er nådd. PCB er en svært alvorlig miljøgift. PCB er giftig, kreftfremkallende og kan føre til hud-, lever-, reproduksjons- og nevrologiske skader. Det lagres i fettvev og oppkonsentreres i næringskjeden, slik at nivåene er høyest hos isbjørn og andre rovdyr på toppen av næringskjeden. Det er derfor et viktig miljøpolitisk mål å rense opp etter tidligere bruk av denne miljøgiften.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006, komme med en tiltakspakke som aktivt medvirker til snarlig og trygg utfasing av PCB i bruk og utløsning av ENØK-potensialet ved utskifting av lysrørarmaturer med PCB-kondensatorer."

Disse medlemmer viser til at norske myndigheter i 40 år har kjent til at store mengder usikra radioaktivt avfall har ligget ved Nordsjø i Telemark. Slagget fra gruvedriften ved Søve Gruver eid av den norske staten består av blant annet uran og thorium som både utgjør en strålingsfare og er farlige miljøgifter. Helsemyndighetene har ansvar for å gi pålegg om sikring av radioaktivt avfall. Disse medlemmer understreker at det er en uforsvarlig og uforståelig unnfalighet av helsemyndighetene ikke å ha sørget for sikker lagring av dette avfallet.

Disse medlemmer viser til at Stortinget nylig har behandlet hvordan tilsvarende avfall fra oljeindustrien skal lagres. Deponiet ved Ulefoss utgjør alene minst fire ganger så store mengder med flere ganger så radioaktivt avfall, og det er svært kritikkverdige at Stortinget i den sammenheng har fått et fullstendig bilde av behovet for sikring og lagring av lavradioaktivt avfall i Norge.

Disse medlemmer viser videre til at det er svært sannsynlig at det er flere usikra deponier med radioaktivt avfall i Norge, og at Stortinget ikke har blitt informert om noen av disse. Disse medlemmer mener at Regjeringen må legge fram en fullstendig oversikt over usikra industrielt radioaktivt avfall i Norge, og sørge for forsvarlige deponier. Disse medlemmer understreker at i dette tilfellet framstår staten som et meget dårlig eksempel ved først ikke å opplyse om forurensning og siden så tvil om at forurenser har og tar ansvar for oppryddingen. Disse medlemmer vil derfor at staten sørger for sikring av alt industrielt radioaktivt avfall i Norge i forsvarlige deponier og betaler for opprydding der staten har eid anleggene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en fullstendig oversikt over usikra industrielt radioaktivt avfall i Norge og sørge for forsvarlige deponier og betale for opprydding og lagring der staten har eid anleggene."

Avfall og gjenvinning

Komiteen viser til at målene for avfallspolitikken bl.a. er å sørge for at skadene fra avfall på mennesker og naturmiljø blir så små som mulig, samt at utviklingen i generert mengde avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten.

Komiteen støtter disse målsettingene, men vil peke på at de er relative og dermed kan resultatene være noe vanskelige å måle.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det er positivt at vi er svært nær ved å nå målsettingen om 75 pst. gjenvinning, og flertallet støtter Regjeringens forslag om å øke målet til 80 pst. gjenvinning.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at det ikke er noen dokumentasjon som viser at den absolutte mengden avfall til

deponi øker. Tendensen er heller at mengden til deponi går ned, til tross for økning i avfallsmengden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke alvoret i den sterke veksten i avfallet. De siste ti årene har avfallsmengdene økt 20 pst. Når stadig mer mat kastes, og når forbruket av klær eskalerer, er dette ressurser som i første omgang har lagt beslag på arealer gjennom bl.a. kornproduksjon og bomullsproduksjon, som senere har medført transport, og som i mange tilfeller inneholder kjemikalier som kan være skadelige for helse og miljø ved utslipp fra deponier eller ufullstendig forbrenning.

Disse medlemmer viser til at avfall utgjør et miljøproblem knyttet til forsøpling, farlig avfall, utslipp fra deponier og ufullstendig forbrenning. Samtidig er stadig økende avfallsmengder en indikator på et stadig økende forbruk og en ressursløsning som belaster miljøet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at som følge av effektiv virkemiddelbruk og gode håndteringsløsninger, er miljøbelastningene fra avfall vesentlig redusert de senere årene, selv om avfallsmengdene fortsatt vokser. Utslipp av klimagasser fra avfallsbehandling og mengden farlig avfall utgjør imidlertid stadige utfordringer. Disse medlemmer mener at det er særlig innenfor risikoen ved farlig avfall at utfordringene er størst, og ikke i samme grad knyttet til avfallsvolumet. Disse medlemmer peker dessuten på mulighetene for å benytte avfall som en ressurs, blant annet innen energiproduksjon.

Komiteen viser til at det i 2001 ble satt ned et offentlig utvalg som skulle jobbe med spørsmål knyttet til avfallsreduksjon, jf. NOU 2002:19 Avfallsforebygging.

Komiteen viser til at vi i Norge har et godt utviklet system for innsamling og materialgjenvinning av flere typer avfall gjennom produsentansvar, og at disse viser gode resultater. Dette gjelder bl.a. drikkekartong, plast og papp. Vi har også gode returordninger av avfall som inneholder komponenter av farlig avfall, særlig elektrisk og elektronisk avfall og batterier.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at NOU 2002:19 Avfallsforebygging 7. november 2002 ble overlevert Miljøverndepartementet. Disse medlemmer viser til at utredningen inneholder en rekke forslag til tiltak for mer effektiv og miljøvennlig bruk av ressurser, mer gjenvinning og forslag for å hindre at avfall oppstår.

Disse medlemmer mener det er underlig, gitt de nasjonale resultatmålene for avfall og gjenvinning, at Regjeringen ikke har fulgt opp tiltakene som ligger i utredningen, og NOU 2002:19 befinner seg fremdeles i en skuff i Miljøverndepartementet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det på 1990-tallet ble gjennomført en rekke tiltak i avfallspolitikken, bl.a. innføring av bransjeavtaler for å sikre materialgjenvinning og forsvarlig behandling av farlig avfall. Imidlertid er dette et område der lite har skjedd de siste årene, og disse medlemmer ber Regjeringen komme tilbake med en egen sak om nye tiltak i avfallspolitikken, bl.a. med utgangspunkt i forslagene i NOU 2002:19.

Disse medlemmer vil allerede nå peke på at det bør være gode muligheter for å innføre produsentansvar for flere avfallsfraksjoner. Disse medlemmer viser til at i dag må rester etter bl.a. maling/lakk/lim og oljeholdige produkter innleveres til mottak for spesialavfall, mens man kan se for seg en modell der rester kan innleveres til de butikkene det er kjøpt, slik det kan gjøres med elektrisk avfall i dag. Hvordan en innsamlingsordning for maling/lakk/lim og oljeholdige produkter skal innrettes, er imidlertid spørsmål som bør avgjøres av de aktuelle bransjene selv. Andre avfallsfraksjoner der det bør jobbes med sikte på å innføre produsentansvar er papir og trevirke, slik at en større andel enn i dag kan samles inn, enten til gjenvinning eller forsvarlig håndtering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at god informasjon til befolkningen, bl.a. gjennom informasjonskampanjer, er helt avgjørende for å nå de målsettinger som er satt om innsamling av avfall til gjenvinning eller forsvarlig behandling av farlig avfall.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til fremtidig forbud i 2009 mot deponering av tekstilavfall. Flertallet er kjent med planene til Ultim A/S om å bruke dette avfallet til resirkulering og til produksjon av isolermatter, og at det er søkt om investeringstilskudd i en startfase. Flertallet ber om at denne problemstillingen blir vurdert og omtalt i statsbudsjettet for 2006.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at når det gjelder tekstilavfall, som er en voksende avfallsfraksjon, finnes det i dag et system for innlevering av klær til ombruk gjennom Fretex og UFF, men ikke noe system for slitte klær/klær som kastes fra klesbutikker, møbeltekstiler m.m. Tekstilavfall på deponier utgjør en trussel fordi de ofte inneholder farlige kjemikalier og fører til metangass. Disse medlemmer har påpekt tidligere er også klesavfall en ressurs, som bl.a. kan brukes til produksjon av miljøvennlig isolasjon.

Komiteen viser til at det hittil ikke er etablert noe system for innsamling av utrangerte fritidsbåter og mindre bruksbåter.

Komiteen ber om at sentrale myndigheter i samarbeid med bransjen legger til rette for en bedre håndtering av utrangerte fritidsbåter og mindre bruksbåter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til NOU 2002:19 der det pekes på at trebåter som forfaller uten kontroll, representerer en stor miljøbelastning på grunn av stort innhold av miljøgifter. Samtidig har utrangeringen av plastbåter for lengst startet.

Disse medlemmer er kjent med at Regjeringen i 2003 ba bransjen komme frem til en frivillig ordning som bidrar til å dekke kostnadene som blant annet kommuner og friluftsråd har knyttet til håndteringen av engangsgrillene. Disse medlemmer kan ikke se at dette har kommet på plass eller at Regjeringen omtaler dette i St.meld. nr. 21 (2004-2005).

Disse medlemmer påpeker at det hvert år blir solgt rundt én million engangsgriller i Norge, og at det fortsatt ikke finnes noen returordning for dem. Engangsgriller utgjør et miljøproblem både i byer og i naturen. I St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, sa Regjeringen at den skal arbeide aktivt for å videreutvikle næringslivets ansvar på avfallsfeltet, blant annet ved å "vurdere ulike tiltak for å sikre forsvarlig miljømessig håndtering av brukte engangsgriller, herunder vurdere produsentansvar".

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å innføre en panteordning for engangsgriller med virksomhet fra 1. juli 2005."

Disse medlemmer mener en operasjonalisering av analysene og tiltakene basert på NOU 2002:19 Avfallsforebygging vil gjøre måloppnåelse mer realistisk. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Dokument nr. 8:91 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Kjetil Bjørklund, Siri Hall Arnøy og Hallgeir H. Langeland om oppretting av et statsforetak for å fremme avfallsforebygging og gjenvinning (GJENOVA), som nettopp skisserer en slik operasjonalisering.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om opprettelse av et statsforetak for å fremme avfallsforebygging og gjenvinning (GJENOVA).
2. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til eget kapittel i forurensningsloven om avfallsforebygging.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en endring i produktkontrollloven som innebærer at avfallsforebygging nevnes som en effektiv måte å forebygge miljøforstyrrelser på, og vurdere å foreslå en ny paragraf som fokuserer på ressurseffektivitetskrav.

4. Stortinget ber Regjeringen sørge for at materialregnskaper gjenopptas, og at Statistisk sentralbyrå fortsetter å utvikle avfallsstatistikken. Det er viktig at tidsserier og forbedring av statistikk over spesialavfall prioriteres."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Dokument nr. 8:91 (2004-2005) er fremmet så sent i vårsesjonen at komiteen ikke har mulighet til å gjennomføre en ordinær behandling av det, og at disse medlemmer ikke har hatt mulighet til å behandle forslaget om å opprette et eget statsforetak som skal jobbe med avfallsreduksjon.

Klimaendringer, luftforurensning og støy

Klimapolitikken

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at FNs klimapanel (IPCC) har lagt frem et betydelig dokumentasjonsgrunnlag som viser at jordens klima er i endring. Flertallet viser til at det er bred enighet om at en menneskeskapt økning i konsentrasjonen av drivhusgasser i atmosfæren har ført til en forsterkning av drivhuseffekten som fører til klimaendringer. Siden behandlingen av forrige stortingsmelding om Rikets miljøtilstand har ACIA-rapporten (Arctic Climate Impact Assessment) som Arktisk Råd tok initiativ til, blitt fremlagt. Denne rapporten bekrefter at klimaendringene er en realitet, og at endringene i deler av Arktis er dramatiske.

Flertallet peker på at naturen i de polare områdene er særdeles sårbar for klimaendringer. Noen endringer - som redusert isdekke og endringer i havstrømmer - påvirker igjen det globale klimaet, slik at man får en selvforsterkende negativ effekt. ACIA-rapporten bekrefter at det bl.a. for at vi skal kunne tilpasse oss klimaendringene, er behov for en ytterligere styrking av kunnskapen om regionale klimaeffekter.

Flertallet peker videre på at det er behov for en mer ambisiøs global klimaavtale etter utløpet av Kyotos første forpliktelsesperiode i 2012. Flertallet viser til at Stortinget nylig støttet innføringen av et nasjonalt kvotesystem, som har som mål å kunne utveksle kvoter med EU-land. Flertallet vil understreke at for å oppfylle Norges forpliktelser i Kyotoavtalen om at en vesentlig del skal reduseres gjennom nasjonale tiltak, vil det være behov for ytterligere tiltak de nærmeste årene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener det er nødvendig med en sterk satsing på innenlandsk bruk av norsk gass, og påpeker at det må satses kraftig på utvikling av renseteknologi, og gjennom økonomiske virkemidler legges til rette for at fremtidige utbyggere velger å ta i bruk CO₂-håndtering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet ønsker å legge til

rette for, ikke pålegge, utbyggere å benytte teknologi for CO₂-håndtering. Det skal derfor etter disse medlemmers mening ikke stilles som krav verken for de gitte eller fremtidige konsesjoner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener slik teknologi vil redusere våre egne utslipp og kunne gi erfaring og føre til teknologiske nyvinninger andre land kan nyte godt av og samtidig bli et norsk eksportprodukt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener for øvrig innenlandsk bruk av gass skal skje innenfor våre internasjonale klimaforpliktelser, enten gjennom kvotehandel eller ved CO₂-håndtering. Disse medlemmer påpeker viktigheten av at det skapes et marked for CO₂ for å redusere utslipp, og peker videre på viktigheten av å jobbe for å stanse utslippene av miljøfarlige kjemikalier fra petroleumsaktiviteten. I tillegg må Norge ha en aktiv rolle i internasjonal energipolitikk, som må ledes mot større grad av samarbeid om teknologier, energisystem og satsing på ny fornybar energi.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at flertallet står helt fast på sine tidligere vedtatte klimaanalyser. Disse medlemmer registrerer også at budskapet fra Arctic Climate Impact Assessment (ACIA) er akseptert og implementert uten innsigelser. Disse medlemmer skal ikke forsøke å slå bena under ACIA-rapporten, men kan vise til en overskrift fra avisen The Scotsman 9. mars 2005, hvor det heter:

"Scottish researchers have suggested the warming of the polar ice cap could be a natural, cyclical event and not the fault of global warming."

Disse medlemmer oppfatter dette til å være en annen konklusjon av ACIA-rapporten. Disse medlemmer vil ikke konkludere med hvem som har rett, men vil nok en gang understreke at det mangler kunnskap til å konkludere for de mange kostbare tiltak som stortingsflertallet i retorikken har lagt opp til må komme.

Disse medlemmer registrerer at forskere flest ikke er helt sikre på hva vi står overfor, men at de politiske miljøene likevel fremmer mange forslag til hvordan vi skal bekjempe det. Disse medlemmer finner det påfallende hvor lite behov man ser for å konsekvensutrede kostnader og effekter av klimatiltak.

Disse medlemmer viser til at dr. Richard S. Lindzen, professor ved the Massachusetts Institute of Technology og en av verdens ledende vitenskapsmenn om atmosfæren, kritiserte i 2001 Klimapanelet for å lage et sammendrag av klimarapporten som ikke representerer det vitenskapsmennene faktisk sier. Han illustrerte det ved å vise til den setningen som var et sammendrag av hans 35 sider lange bidrag til rapporten fra FNs klimapanel, og konkluderer med at setningen på

ingen måte representerte budskapet i hans forskning. Roger Pielke Jr., leder ved the University of Colorado's Center for Science and Technology Policy Research sier at "klimaforskning i dag er fullstendig politisert" (Wall Street Journal, 14. januar 2005).

Disse medlemmer viser også til at det pågår en omfattende debatt i en rekke magasiner, aviser og journaler om en av de viktigste premissleverandørene til klimarapporten - nemlig dr. Michael Manns "hockeykølle"-teori. Manns påstand var at temperaturen på den nordlige halvkule var bortimot konstant inntil 1900; deretter forårsaket menneskelig aktivitet en dramatisk oppvarming, spesielt i siste halvdel av århundret. Illustrert som en graf lignet dette på en liggende hockeykølle. De canadiske forskere dr. Steven McIntyre og dr. Ross McKittrick har funnet mange feil ved det statiske arbeidet til Manns hockeykølle, og flere forskere setter nå åpent spørsmålsteget ved Manns arbeid og påstand. Dette gjelder blant annet Harvard astrophysicists dr. Willie Soon og dr. Sallie Baliunas, hvis studier undergraver Manns konklusjon om at klimaet i det 20. århundre er uvanlig sammenlignet med klimaet de siste 1 000 år.

Disse medlemmer frykter at i kampen om å virke mest miljøvennlig i klimapolitikken, blir det tatt dårlige beslutninger hvor man sløser bort betydelige ressurser uten at dette har virkning på de klimatiske prosessene. Disse medlemmer aksepterer ikke at man skal kunne bruke penger ukritisk bare fordi man påberoper seg et føre-var-prinsipp for sin sak.

Disse medlemmer viser til at kampen mot klimaendringer (som vi ikke vet omfanget eller konsekvensene av) er estimert å koste rundt 150 mrd. dollar pr. år. Disse medlemmer mener man bør se dette i forhold til at FN har estimert at 75 mrd. dollar pr. år er nok til å sikre rent drikkevann, sanitærforhold, grunnleggende helsetjenester og utdanning til hver enkelt person i hele verden.

Disse medlemmer mener man må unngå å innføre særnorske tiltak i klimapolitikken. Disse medlemmer registrerer at Norge ikke er isolert fra resten av verden, og frykter at Stortingets overambisjose miljøtiltak setter selv den mest miljøvennlige næringslivsaktør i en tap-tap-situasjon.

En særnorsk progressivitet i miljøkravene sikrer kun en stadig forverret konkurransesituasjon mot utlandet. Særnorske og urimelig strenge miljøkrav vil over tid skremme bort industri fra Norge. Miljøeffekten blir dog negativ, da denne industrien ikke forsvinner, men bare flytter. Da den globale etterspørselen av varer og tjenester ikke påvirkes av norsk miljølovgivning, vil det i praksis bety at produksjonen av varer flyttes fra Norge til land som med stor sannsynlighet står utenfor Kyoto-regimet.

Disse medlemmer mener at dersom man først skal innføre tiltak, må man gjøre det i samarbeid med verden for øvrig. Dersom man faktisk mener at utslipp av CO₂ er en trussel mot menneskeheten, burde man sikre at de globale utslipp reduseres mest mulig. Et enkelt kostnadsspørsmål tilsier da at man får mest klima for pengene ved å investere utenfor Norges gren-

ser, hvor teknologien er langt fra så godt utviklet som i Norge.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at i forskningsprogrammet NORKLIMA, og de tidligere programmene KlimaProg og RegClim, har Norges Forskningsråd utviklet et scenario for klimautviklingen i Norges region. Resultatene indikerer at vi kan forvente en økning i middeltemperatur på mellom 1 og 2°C fra perioden 1980-2000 til 2030-2050.

Disse medlemmer understreker at klimaendringer har økologiske, helsemessige og sosioøkonomiske konsekvenser. Det er påvist at klimaendringer har konsekvenser på sosioøkonomiske sektorer, økologiske systemer og menneskers helse. Næringer som jordbruk, skogbruk, energi og fiske er sårbare for endringer i klima. Dette er essensiell informasjon ved samfunnsplanlegging innen svært mange sektorer. Tidlig på nitallet utarbeidet Miljøverndepartementet en rapport om mulige virkninger av drivhuseffekten og hvilke tiltak som burde settes i verk på ulike områder (Miljøverndepartementet (1991), "Drivhuseffekten, virkninger og tiltak"). I mellomtiden har det kommet mer detaljert og presis kunnskap om klimaendringer og konsekvenser uten at man har hatt noen oppdatert helhetlig samfunnsanalyse av klimaeffektstudier for Norge. For eksempel kan ekstremvær som på Vestlandet høsten 2004, med opptil 50 stengte veier samtidig, oppstå oftere i framtida. Arktisk råd har utarbeidet en omfattende klimarapport, Arctic Climate Impact Assessment (ACIA) som varsler en oppvarming i arktiske strøk på 4-7 grader de neste 100 år, med mer ekstreme værforandringer, mer nedbør og økt rasfare i Norge.

Disse medlemmer er kjent med at Statens vegvesen har satt i gang arbeid for å møte økt risiko og mer slitasje på veger og bruer som følge av klimaendringer. Samtidig tyder lite på at andre samferdselsområder som Kystverket, Jernbaneverket, Avinor og Telekom er kommet særlig langt med å planlegge for å møte de varslede klimaendringer og forebygge skader på liv, helse og infrastruktur innenfor samferdselssektoren.

Disse medlemmer er kjent med at Forskningsrådet skal gjennomgå status på norsk klimaforskning og utarbeide en nasjonal handlingsplan for klimaforskning første kvartal 2006. Disse medlemmer mener dette underlaget og arbeidet i Norklima bør utvides og benyttes til en helhetlig rapport om effekter av klimaendringer, spesielt hvordan det norske samfunn og økonomi vil påvirkes av klimaendringer. Det vil si hvilke ringvirkninger som kan forventes og hvordan tiltak og samfunnsplanlegging innen alle berørte sektorer kan redusere konsekvensene av klimaendringene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2006 å legge fram en helhetlig rapport om effekter av klimaendringer, spesielt hvordan det norske samfunn og økonomi vil påvirkes av klimaendringer. Det vil si hvilke ring-

virksomheter som kan forventes og hvordan tiltak og samskapsplanlegging innen alle berørte sektorer kan redusere konsekvensene av klimaendringene."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er enige i at det på nasjonalt nivå er "viktig å utvikle framtidsrettede løsninger som kan legge grunnlaget for betydelige reduksjoner i de nasjonale klimagassutslippene på lengre sikt."

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har uttalt at en "betydelig andel" av Kyoto-forpliktelsen skal innfris gjennom reduksjon av klimagassutslipp i Norge. Dette målet må tallfestes for å skape klarhet i rammebetingelsene for samtlige sektorer som skal foreta reduksjoner, og for å etablere et mål for nasjonal strategisk planlegging og igangsetting av prosesser, tiltak og teknologiutvikling.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at Norge må være en pådriver i det internasjonale klimaarbeidet, og arbeide for at de rike landene skal forplikte seg til betydelige reduksjoner i klimautslippene i avtalen som skal etterfølge Kyoto-avtalen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det overordnede målet må være å redusere utslippene så mye at de ikke skaper farlige klimaendringer, og det krever foregangsland både for teknologiutvikling, ressurseffektivisering og omlegging til en grønn kunnskapsøkonomi.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere et mål om at Norge skal halvere sin klimaforurensning innen 2020 og arbeide for tilsvarende forpliktende internasjonale mål. Det må snarest settes i gang et arbeid for å utarbeide konkrete, sektorspesifikke handlingsplaner for å synliggjøre hvor og hvordan reduksjonene skal gjennomføres."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil øke satsingen på nye fornybare energikilder og strømsparende tiltak i husholdninger, offentlige bygg og i næringslivet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil at energiforsyningen i Norge skal være den mest miljøvennlige i verden, og mener at Norge skal være i fremste rekke med å ta i bruk nye teknologier innenfor energiproduksjon og kraftforsyning.

Disse medlemmer viser til at omlegging til bioenergi og fjernvarme er et sentralt virkemiddel i klimapolitikken. Disse medlemmer viser til at et flertall i forsyningssikkerhetsmeldingen gikk inn for å innføre

en tilskuddsordning til fjernvarme, men at Regjeringen i ettertid har snudd i dette spørsmålet. Disse medlemmer viser videre til at oppvarming med fyringsolje fremdeles er en stor kilde til klimautslipp. Disse medlemmer mener derfor at ambisjonsnivået i strategien for å redusere bruken av mineraloljer til oppvarming bør heves.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på at samferdselssektoren står for over 25 pst. av de nasjonale klimautslippene. Økende privatbilisme i de større byene er også en svært viktig kilde til lokal forurensning og støy. Det er derfor et viktig mål å overføre mer godstransport fra veg over til bane og kjø, samt å satse på kollektivtransport for å gi biltrafikken et konkurransedyktig alternativ.

Å tilrettelegge for økt bruk av kollektivtransport er etter flertallets mening spesielt viktig og effektivt i og rundt storbyene der forurensningen er størst. Allerede i dag er 200 000 personer i Oslo rammet av helseskadelig luftforurensning. Mye av dette skyldes biltrafikken. Flertallet mener kollektivtransporten skal utvikles til et reelt alternativ til bilen i byer og bynære områder, slik at veksten i biltrafikken i disse områdene kan flate ut. For å få til dette må kollektivtilbudene være lett tilgjengelig for alle. Flertallet viser i denne forbindelse til sine merknader i Innst. S. nr. 240 (2003-2004) Nasjonal transportplan.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at for å redusere utslippene av klimagasser, og for å minske den lokale luftforurensningen, må vi redusere transportbehovet av mennesker og gods og utføre transporten på en mer miljøvennlig måte.

Disse medlemmer mener at visjonen må være at ingen skal påføres helseskader på grunn av lokal luftforurensning, og at vi stopper skader på miljøet som skyldes klimaendringer på grunn av menneskelig aktivitet. Jernbane er en miljøvennlig og moderne form for transport. I dag er standarden på jernbanenettet altfor dårlig. Mesteparten av det norske jernbanenettet har enkeltspor, og mange steder må moderne tog kjøre på dårlige jernbanelinjer. Disse medlemmer mener at det skal være attraktivt og lønnsomt å velge jernbanen. Skal vi klare det, trenger vi en storsatsing. Det betyr at toget må gjøres konkurransedyktig i forhold til privatbil og buss både på korte og lange reiseavstander. For å operasjonalisere dette miljøpolitiske prinsippet mener disse medlemmer at for hver krone som investeres i bygging av stamveier, skal det investeres to kroner til modernisering av jernbanen.

Disse medlemmer viser videre til at Verdens helseorganisasjon sier at EU kan spare 161 mrd. euro, svimlende 1340 mrd. norske kroner i året, ved å få ned tallet på europeere som dør på grunn av dårlig luft med svevestøv (Miljøjournalen nr. 5, 2005). Luftforurensning med svevestøv reduserer livslengden til hver eneste europeer med 9 måneder, mener Verdens helseorganisasjon, WHO.

Disse medlemmer påpeker at partikkelforurensning også bidrar til globale miljøproblemer.

Disse medlemmer viser til programmet Schrödinger spesial, sendt torsdag 19. mai 2005 kl. 19.30 på NRK1, om dette temaet. Menneskeskapt global sol-dimming kalles reduksjonen i solstråler som treffer jorda. Ørsmå partikler fra sot og forskjellige svovel-forbindelser reflekterer sollyset, i tillegg til at de skaper formasjoner av større skyer som trenger lengre tid på å løse seg opp. De forurensede skyene reflekterer dermed mer lys tilbake til rommet, og hindrer solvarmen i å nå jorda og bidrar til klimaendringer. Den globale oppvarmingen og den globale dimmingen har trolig en og samme årsak: menneskenes brenning av olje, gass og kull. Oppdagelsen av global dimming gjør det enda viktigere å redusere årsaken til både global oppvarming og global dimming; luftforurensning fra fossile brensler og avskoging i form av skogbranner. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 redegjøre for norske bidrag til global partikkelforurensning, samt arbeide nasjonalt og internasjonalt for å fremme regimer som reduserer global partikkelforurensning."

Disse medlemmer viser til at Regjeringen vurderer et forslag om å opprette "lavutslippssoner" i norske byer for å redusere utslippene av svevestøv og nitrogendioksid. Den interdepartementale arbeidsgruppen mener at en avgiftsløsning er mest hensiktsmessig, men den har også vurdert muligheten for å gi kommuner adgang til å stenge enkelte bydeler for kjøretøyer som overskrider fastsatte grenseverdier for forurensende utslipp.

Disse medlemmer er positive til lavutslippssoner i et geografisk avgrenset område der lokale myndigheter søker å bedre luftkvaliteten ved hjelp av virkemidler rettet mot kjøretøyenes utslippsegenskaper, og mener at det bør settes i gang arbeid for å gi kommunene hjemmel i veitrafikkloven til å innføre slike soner.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 legge fram et forslag til urbane lavutslippssoner for å bedre den lokale luftkvaliteten."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det skal legges til rette for økt bruk av biodrivstoff, og er positive til at Regjeringen tar sikte på å komme med et forslag til en videre nasjonal satsing på biodrivstoff tilpasset norske forhold innen 1. juli 2005.

Disse medlemmer påpeker at Norge i dag produserer 16 TWh bioenergi, eller rundt 6 pst. av samla energiproduksjon.

Disse medlemmer mener produksjonen i første omgang bør være på 10 pst. innen 2010. En slik økt satsing på bioenergi i Norge kan gi over 4 000 nye arbeidsplasser innen 2010.

Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 242 (2001-2002) Innstilling fra energi- og miljøkomiteen

om forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Inge Ryan og Hallgeir H. Langeland om bruk av biodrivstoff for å redusere utslippene av farlige klimagasser fra transportsektoren.

Disse medlemmer mener en økt satsing på kollektivtransport og overgang til mer miljøvennlige biler og drivstoff er tiltak som kan redusere utslippene av farlige klimagasser fra transportsektoren. På sikt vil bruk av brenselceller og hydrogen som drivstoff gjøre at vi kan få biler som ikke forurenser. På kort og mellomlang sikt må vi sette i verk andre tiltak for å redusere forurensningen. Bruk av biodiesel, bioalkohol og biogass er tiltak som kan bidra til å redusere utslippene av farlige klimagasser.

Samlet sett har Norge et biologisk råstoffpotensial fra jord, skog, vann og hav - som ikke nyttes til matproduksjon eller andre formål - tilsvarende 15-20 pst. av vårt drivstoffbehov. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i sitt forslag til en videre nasjonal satsing på biodrivstoff tilpasset norske forhold implementere EUs rådsdirektiv 2003/30/ef og sette i verk en opptrappingsplan for bruk av biodrivstoff, og stille krav om innblandingsgrad på 5 pst. innen 2010."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er viktig å stimulere til videre teknologiutvikling når det gjelder nullutslipps- og lavutslippskjøretøy. Disse må kunne vurderes å ha fordeler i forhold til parkering, bruk av kollektivfelt og i forhold til avgiftsnivå. Disse medlemmer mener det må settes i gang et arbeid med sikte på å differensiere de ordinære bilavgiftene etter utslippsnivå, slik at biler med lavere utslipp får lavere avgifter enn andre biler. Dette medlem registrerer at Regjeringen vurderer å differensiere årsavgiften for kjøretøy bl.a. etter utslipp av NO_x, og ser positivt på dette.

Støy

Komiteen viser til det nasjonale miljømålet om å redusere støyplagen med 25 pst. innen 2010 i forhold til 1999. Meldingen dokumenterer at støyplagen omtrent er uendret fra 1999 til 2001. Komiteen vil understreke betydningen av at støymålet opprettholdes.

Komiteen har merket seg klare signaler fra Regjeringens side om å vurdere behovet for et økt ambisjonsnivå når det gjelder forurensningsforskriftens støypåttel.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Dokument nr. 15, spørsmål nr. 147 (2004-2005), fra representanten Øyvind Korsberg.

NO_x Oppfølging av Göteborg-protokollen

Komiteen er enig med Regjeringen i at å redusere NO_x-utslipp i tråd med forpliktelsene i Göteborg-protokollen er en av hovedutfordringene i miljøpolitikken fremover. Komiteen viser til at Regjeringen vil fast-

sette utslippskrav til både nye og eksisterende skip i norsk innenriksfart og for fiskefartøy, i tillegg til å fastsette nye utslippskrav til landbasert industri og til energianleggene på sokkelen etter forurensningsloven. Komiteen vil understreke viktigheten av å trekke med de aktuelle næringene i det videre arbeidet med gjennomføringen av slike tiltak og virkemidler.

Komiteen viser til at SFT har pekt på at motortekniske tiltak er de mest kostnadseffektive for å oppnå NO_x-reduksjon for skip.

Komiteen viser i denne sammenheng til at om lag 40 pst. av de norske NO_x-utslippene kommer fra innenriks skipsfart og fiskeri, og at henholdsvis 9 pst. og 17 pst. av utslippene kommer fra innenlands industri og energianleggene på sokkelen.

Komiteen peker på programmet for NO_x-reduksjon med midler som går til tiltak som reduserer utslipp av nitrogenoksider fra skip i norsk kystfart, og at dette programmet bør videreføres, også med statlige midler. Det er positivt at meldingen varsler at Regjeringen vil foreta en ny vurdering av dette programmet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet registrerer at Regjeringen blant annet vil "vurdere om det bør gis tilskudd til finansiering av NO_x-reduserende tiltak på skip og fiskefartøy". Disse medlemmer vil påpeke at en slik ordning allerede eksisterer, til tross for at Regjeringen tidligere har gått inn for å fjerne den, og at den ikke foreslo friske midler for 2005.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil i denne sammenheng vise til at Regjeringen vil iverksette nødvendige tiltak og virkemidler for at Norge skal overholde forpliktelsene i Gøteborg-protokollen.

Disse medlemmer mener det er helt avgjørende for å nå målene i Gøteborg-protokollen at myndighetene og næringene som representerer de største utslippskildene har en felles forståelse for Norges renommé, og at det bidras aktivt fra alle parter. Disse medlemmer vil i denne sammenheng spesielt fremheve kostnadseffektive samarbeidsløsninger.

Komiteen viser til at nye skipsmotorer som produseres i dag, er konstruert for lave utslipp og tilfredsstiller fremtidens emisjonskrav fra IMO. Komiteen viser til at teknologien som benyttes på nye motorer også kan implementeres på eksisterende motorer.

Komiteen har merket seg at ombygging av eksisterende motorer kan gi en NO_x-reduksjon på 30-40 pst. I tillegg vil en få en brennoljereduksjon, og dermed også CO₂-reduksjon, på opptil 15 pst., avhengig av motorens tilstand før ombygging.

Komiteen har merket seg at Wärtsila i regi av prøvprogrammet for NO_x-reduksjon har oppgradert ca. 40 skip i Norge, noe som har gitt varige årlige reduksjoner på over 1 000 tonn NO_x og 8 600 tonn CO₂.

Komiteen har merket seg at en videreføring av slike tiltak i følge en rapport fra Statens forurensningstilsyn gir den beste kost-nytte-effekten for å redusere NO_x-utslipp. Tiltakene kan gjennomføres på opptil 30 år gamle motorer, og potensialet for utslippsreduksjoner basert på dette er derfor svært stort.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser med stor bekymring på tall fra SSB som viser at utslipp av nitrogenoksider må ned med 30 pst. innen 2010 dersom vi skal oppfylle kravene i Gøteborg-protokollen. Med tanke på at store reduksjoner må innfris i løpet av de neste 5 årene, finner disse medlemmer dessverre meldingen lite konkret. Disse medlemmer ber om at Regjeringen i statsbudsjettet rapporterer tilbake om hvilke tiltak som er satt i verk og hvilke som vil iverksettes i løpet av 2006.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til prisforskjellen mellom diesel og tungolje som gjør at fiskebåter bygges om til tungolje. Dette øker svovelutslippene og hindrer ombygging til lav-NO_x-motorer for å oppfylle Gøteborg-protokollen. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen har ingen virkemidler som kan forhindre ombygging av båter "fra diesel til tungolje som drivstoff", heller ikke for en overgang til gass.

Disse medlemmer påpeker at ulempene med overgang til tungolje er store, og får alvorlige konsekvenser for miljøet, ved ulykker og ved økte utslipp av SO₂, NO_x og partikler. Hvis det ikke medfører kostnader å forurense mer, vil bransjen vanskelig bidra til å redusere utslippene. En utvikling hvor båter bygges om fra diesel til tungolje vil også åpenbart forsinke eller umuliggjøre ombygginger til lav-NO_x-dieselmotorer eller gassmotorer, som er teknologier som vil bidra til at Norge oppfyller sine forpliktelser i Gøteborg-protokollen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at Norge i 1999 undertegnet Gøteborg-protokollen, og at den trådte i kraft 17. mai 2005. Norge ligger svært dårlig an med hensyn til utslipp av nitrose gasser (NO_x). Disse medlemmer mener at skal Norges forpliktelser innenfor dette området innfris, vil det i hovedsak måtte skje innenfor kystflåten og oljeindustrien. Disse næringene representerer til sammen ca. 60 pst. av utslippene. Miljøvernministeren sa til Avisenes Nyhetsbyrå i Firda (19. mars) at

"for at Norge skal oppfylle sine internasjonale miljøforpliktelser, må vi redusere utslippene av klimagassene nitrogenoksider (NO_x) med 30 pst. innen 2010. Og det er fiskere og skipseiere med skip i innenrikstrafikk som må ta mesteparten av støytten."

Han varsler også strengere utslippskrav enn dem FN's sjøfartsorganisasjon (IMO) allerede har vedtatt, og sier at "IMOs krav er for svake til at vi kan redusere utslippene med 30 pst."

Regjeringens forslag innebærer at eierne må forbedre skipenes motorteknologi. Dette koster penger og kan gjennomføres ved hjelp av teknologikrav og støtte. Denne tendensen til å bygge om fartøyene til å bli mer miljøfiendtlige er meget uheldig, og det er betenkelig at "Fiskeri- og kystdepartementet har ingen virkemidler som kan forhindre eventuelle ombygginger av fiskefartøy fra diesel til tungolje som drivstoff, heller ikke for en overgang til gass" (fiskeri- og kystminister Svein Ludvigsen i svar på spørsmål nr. 673, datert 8. april 2005).

Disse medlemmer mener dette er spesielt betenkelig når Regjeringen i St.meld. nr. 21 (2004-2005) sier at virkemidlene for reduserte NO_x-utslipp "må bidra til å sikre at forpliktelsen nås innen 2010, forutsigbarhet for aktørene og gode incentiver på tvers av sektorer".

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å etablere virkemidler som forhindrer eventuelle ombygginger av skip og fiskefartøy fra diesel til tungolje som drivstoff, men som stimulerer en overgang til gass. Ett av disse virkemidlene skal være tilskudd til finansiering av NO_x-reduserende tiltak på skip og fiskefartøy."

Internasjonalt miljøvernssamarbeid, bistand, nord- og polarområdene

Komiteen peker på nødvendigheten av internasjonalt samarbeid i arbeidet med miljøvern. Felles utfordringer og problemer krever felles løsninger og samarbeid. Miljøtruslene er i stor grad grenseoverskridende og krever derfor forpliktende samarbeid over grenser.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på at konsekvensene av global oppvarming utgjør en stor trussel mot livsgrunnlaget enkelte steder på kloden, og at de fattigste er de mest sårbare for konsekvensene av den globale oppvarmingen. Flertallet peker også på sammenhengene mellom fattigdom og flyktningstrømmer, ukontrollert urbanisering og miljøforverring. Slike sammenhenger kan både skape og forsterke konflikter. En aktiv politikk for å redusere klimautslipp, samt å sikre ressursgrunnlaget og det biologiske mangfold, er derfor etter flertallets mening viktig.

Flertallet mener bærekraftig forvaltning av natur og miljø fortsatt må være et sentralt element i norsk bistand. Flertallet peker på at en bedre forvaltning av miljø og biologisk mangfold vil forebygge og begrense naturkatastrofer, miljøskader og konflikter som rammer de fattigste og svakeste gruppene hardest. Norsk miljøbistand står overfor særlige utfordringer når det gjelder bevaring av biologisk mangfold, bærekraftig bevaring og bruk av naturressurser, lokalbefolkning og urfolks rettigheter til slike ressurser, forvaltning av vannressurser og tilgang på vann, bærekraftig energiproduksjon, forurensning og miljøgifter. Dette er områder med spesielle utfordringer og konkrete internasjonale forpliktelser som krever plan-

messige tiltak, og hvor bistanden er det viktigste virkemidlet Norge har for å levere resultater.

Flertallet mener innsatsen på dette området må styrkes for å sikre at miljøbistanden ivaretas på best mulig måte, og i tråd med den overordnede bistandspolitikken.

Komiteen påpeker viktigheten av at det føres en offensiv miljøpolitikk i nord- og polarområdene, og at ressursutnyttelsen i de arktiske områdene foregår innenfor rammer som sikrer det biologiske mangfoldet.

Komiteen viser til at Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet er blant verdens mest produktive havområder, og at vi har en utfordring i forhold til bærekraftig forvaltning av våre marine ressurser, introduserte arter samt oljeforurensning fra operasjonelle og akutte utslipp fra petroleumsvirksomhet, skipstrafikk og landbaserte kilder.

Komiteen viser til sine merknader i avsnittet foran om oljeforurensning, og til partienes merknader i Innst. S. nr. 178 (2004-2005) På den sikre siden - sjøsikkerhet og oljevernberedskap.

Komiteen peker på at Norge fortsatt må føre en aktiv innsats i kampen mot miljøproblemer på Kola-halvøya, og fortsatt være en pådriver i det internasjonale arbeidet med å stanse utslipp fra radioaktivt avfall.

Komiteen viser for øvrig til St.meld. nr. 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord, og til partienes respektive merknader i innstillingen til denne.

Videre viser komiteen til St.meld. nr. 38 (2003-2004) Petroleumsmeldingen og behandlingen av denne, jf. Innst. S. nr. 249 (2003-2004).

Tverrsektorielle satsingsområder

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, viser til Regjeringen fremleggelse og Stortingets behandling av Nasjonal Agenda 21, jf. St.meld. nr. 21 (2003-2004) - kapittel 6, og Budsjettinnst. S. nr. 1 (2003-2004). Det ble gitt bred tilslutning til Regjeringens mål om at planen skal ha mest mulig konkrete mål, ansvarsfordeling og oppfølgingsmekanismer, og at det er en fordel å knytte arbeidet med bærekraftig utvikling til sentrale politisk-økonomiske dokumenter og beslutninger, for å unngå at bærekraft eller miljøvernpolitikk lever sitt eget liv på siden av disse prosessene.

Flertallet viser til at Regjeringen har satt ned et statssekretærutvalg under ledelse av Finansdepartementet til å lede arbeidet med handlingsplanen.

Flertallet viser til at alle de 5 tverrsektorielle satsingsområdene sikter mot å påvirke produksjon og forbruk i mer bærekraftig retning.

Flertallet viser til at sektoransvar og samordning er etablert som et viktig skritt på veien i et bedre vern og forvaltning av våre biologiske rikdommer, jf. Innst. S. nr. 206 (2001-2002) om biologisk mangfold.

Flertallet viser til at det på samme måte vil være helt sentralt med en overordnet samordning og at hvert enkelt departement følger dette opp gjennom sektoransvar, dersom vi skal nå målet om et mer bærekraftig Norge.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at tilsvarende sektoransvar og samordning er nødvendig for arbeidet med den nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling (Nasjonal Agenda 21). Handlingsplanen må konkretiseres og etterprøvbare mål tallfestes.

Disse medlemmer ønsker derfor en prosess hvor handlingsplanen bidrar til å endre de regulære politiske plan- og budsjettprosesser i en mer bærekraftig retning, og forplikter et bredt spekter av aktører i samfunnet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen konkretisere den nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling (Nasjonal Agenda 21) med tallfesting av etterprøvbare mål, og rapportere på måloppnåelse og av det sektorvise ansvaret, samt den innsatsen hvert enkelt departement skal nedlegge."

Disse medlemmer vil fremheve at en stor del av norsk miljølovgivning er spredt i svært mange forskjellige lover. Disse medlemmer mener at en slik fragmentarisk lovstruktur kan føre til at miljølovgivningen blir uoversiktlig for bedrifter og offentlig virksomhet.

Disse medlemmer vil også peke på at miljøforvaltningen særlig må ses på som et hele. En samlet miljølovgivning kan være et virkemiddel i så henseende. Disse medlemmer mener en samlet miljølovgivning vil kunne klarne ansvarsforhold, og dermed også forenkle og effektivisere miljøforvaltningen. Disse medlemmer viser til at Sverige har samlet sin viktigste miljølovgivning i en miljøbolk.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede om det er hensiktsmessig å plassere den viktigste miljølovgivningen i en egen miljølov."

Disse medlemmer viser til at erfaring fra strandsoneproblematikken og motorisert ferdsel i utmark krever faglig kompetanse og støttefunksjoner for kommunene. I tillegg har plassering av hyttefelt og kontinuerlig tap av villmarkspreget natur vist at kommunene mangler verktøy og kompetanse for at nasjonale verneverdier og perspektiver kan ivaretas på tvers av kommunegrensene. Dette er synlige og målbare eksempler, og disse medlemmer påpeker at dette også gjelder andre mindre synlige og minst like viktige nasjonale verdier, som truede naturtyper, leveområder til truede arter og funksjonelle, naturlige økosystemer.

Disse medlemmer viser til sine merknader i Innst. S. nr. 268 (2001-2002) Innstilling fra kommunalkomiteen om nye oppgaver for lokaldemokratiet - regionalt og lokalt nivå, og mener at effekten av oppgavetildelingen som ble vedtatt der må evalueres med sikte på å etablere mer robuste forvaltnings- og beslutningsregimer som sikrer ivaretagelse av nasjonale naturverdier.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag

"Stortinget ber Regjeringen om å evaluere kommunenes håndtering av nasjonale naturverdier med sikte på å etablere mer robuste forvaltnings- og beslutningsregimer, som sikrer ivaretagelse av nasjonale naturverdier."

Kommunenes rolle for bærekraftig utvikling

Komiteen er enig i at kommunene har en helt sentral rolle i forhold til biologisk mangfold, kulturminner, strandsonen, klima, jordvern og reduksjon av utslipp.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at en videreutvikling av det lokale miljøarbeidet skal knyttes til kommunenes rolle som samfunnsutvikler utover de klassiske oppgavene innen planlegging, lokalt miljøvern osv. Flertallet vil i denne sammenheng peke på at samfunnsutviklerrollen i kommunelovens formålsparagraf er knyttet til "bærekraftig utvikling", og at dette dermed skal være en overordnet målsetting for kommunene.

Flertallet mener på denne bakgrunn at Regjeringen bør medvirke til at kommunene utnytter sitt lokalpolitiske handlingsrom til å drive offensiv samfunnsutvikling med hele kommunesamfunnet som "oppdragsgiver" med sikte på bærekraftig utvikling.

Komiteen viser til at kommunene er det forvaltningsnivået som er nærmest hver enkelt innbygger. Gjennom å legge til rette for lokalt miljø- og bærekraftarbeid, kan vi nå viktige målsettinger som økt miljøengasjement og økt bevissthet om betydningen av produksjon og forbruk.

Komiteen viser til at Regjeringen foreslår et 5-årig utviklingsprogram for kommunesektoren. I lys av dette utviklingsprogrammet skal videre statlig virkemiddelbruk og insentiver vurderes.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil imidlertid påpeke at det allerede er mange erfaringer i kommunene etter MIK-satsingen og LA21-arbeidet i kommunene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener den største utfordringen i forhold til lokalt miljøarbeid er at miljøarbeidet i mange kommuner ser ut til å ha bremsset opp, noe som ofte er et resultat av den økonomiske situasjonen til kommunene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at meldingen peker på en del suksessfaktorer for kommuner som har et sterkt miljøarbeid, og vil understreke betydningen av lokal kompetanse, både at det er interesserte lokalpolitikere og kompetente miljøvernledere i kommunene og i de frivillige organisasjonene. Dette viser at noen av bevilgningene over Miljøverndepartementets budsjett, som bevilgningene til Forum for natur og friluftsliv og Grønn hverdag, har stor betydning for lokalt miljøarbeid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti påpeker at mange kommuner har lagt ned en betydelig innsats i arbeidet med Lokal Agenda 21.

Disse medlemmer mener at det er behov for å styrke både det regionale og det lokale arbeidet med omlegging av produksjons- og forbruksmønstre. Nasjonal Agenda 21 skal bygge videre på LA21-arbeidet i kommunene, og det er et behov for såkornmidler til prosjekter innenfor energi, avfall og biologisk mangfold, samt til informasjons- og opplæringstiltak, hvor det i et framtidsperspektiv er spesielt viktig med tiltak rettet mot skoler og barnehager.

Disse medlemmer viser til at de såkalte foregangskommunene i Lokal Agenda 21-arbeidet har gått inn for å opprette et "Nasjonal Agenda 21-fond", der det sentrale er at staten setter av midler som skal stimulere til tverrsektoriell handling sentralt og lokalt. (For å oppnå en revitalisering av miljøarbeidet må kommunenes rolle til å "tenke globalt, handle lokalt" styrkes.

Disse medlemmer går inn for at det opprettes et "Nasjonal Agenda 21-fond", der kommunene kan søke om midler til gjennomføring av prosjekter som skal fremme bærekraftig utvikling.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme med forslag som skal stimulere til tverrsektoriell handling lokalt. Opprettelsen av et Nasjonal Agenda 21-fond der kommunene kan søke om prosjektmidler må være ett av de tiltakene som vurderes."

"Stortinget ber Regjeringen komme med forslag for økt kompetanse i den lokale miljøforvaltningen og et konkret opplegg for å stimulere til tverrsektoriell handling lokalt."

Disse medlemmer er enige i at det legges vekt på å utvikle verktøy og virkemidler som synliggjør og integrerer miljøvern i kommunenes ordinære plan og styringssystem. Samtidig forutsetter disse medlemmer at satsingen ikke medfører pålegg til kommunene om å utarbeide miljømeldinger eller nye rapporteringssystemer fra kommune til stat. Verktøyene og virkemidlene bør etter disse medlemmers mening være støttende til en lokalpolitisk dialog, styring og praksis for en bærekraftig samfunnsutvikling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet advarer mot innføring av stadig nye oppgaver og rapporteringsrutiner som vil skape merarbeid for kommunene. Meldingen og komiteens innstilling har en lang liste over oppgaver som skal prioriteres, styrkes og vektlegges. Dette går på tvers av fagre ord ved andre anledninger om forenkling og delegering på flere områder innen offentlig forvaltning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at miljømyndighetene og befolkningen er avhengige av den vedvarende innsatsen til frivillige

organisasjoner og fagmiljøer for å bringe fram spisskompetanse, kanalisere engasjement og bekymringer, og for å gi uavhengige og faglig tunge innspill i offentlige prosesser.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er bekymret for kommunenes miljøkompetanse i forhold til de nasjonale oppgavene de er tenkt å utføre, og mener støttefunksjoner og egenkompetanse må styrkes.

Disse medlemmer understreker at det frivillige miljøvernarbeidet som er både kostnadseffektivt og premissgivende for en bærekraftig utvikling, derfor bør styrkes med hensyn på deltakelse i Lokal og Nasjonal Agenda 21-arbeidet. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen som en del av det femårige programmet for videreutvikling av lokalt miljøvern og bærekraftige lokalsamfunn, styrke det frivillige miljøvernarbeidet og sørge for at de frivillige organisasjonene tas med på lik linje med kommunesektoren (KS) i oppfølgingen av Nasjonal Agenda 21 og Regjeringens moderniseringsarbeid overfor kommunene."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at EUs rammedirektiv for vann skal bidra til å bevare, beskytte og forbedre miljøet i vannforekomstene og sikre en bærekraftig bruk av vannressursene.

Disse medlemmer påpeker at kommunesektoren står overfor store utfordringer når direktivet innlemmes i norsk lovgivning. EUs vandndirektiv inneholder bl.a. et krav til etablering av miljømål for vassdrag og fjorder i Norge. Dette representerer en stor utfordring for kommunene.

Disse medlemmer er kjent med at forslaget til implementering av direktivet i norsk rett om kort tid vil bli sendt på høring. Disse medlemmer forutsetter at det i den forbindelse også vil bli skissert hvilke administrative, juridiske og økonomiske konsekvenser implementeringen vil ha for kommunene.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

"Stortinget ber om at Regjeringen i høringsforslaget ang. implementering av EUs vandndirektiv beskriver de administrative, juridiske og økonomiske konsekvenser implementeringen vil ha for kommunene. Regjeringen bes videre å redegjøre for dette og status på implementeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at problemet med forurensning fra landbruket i noen områder kan være betydelig, og at dette problemet må vies økt oppmerksomhet. Det er et stort behov

for å løse forurensningsproblemene i Vansjø, Haldenvassdraget, Mjøsa og andre vassdrag. Aksjonen for å redde vannkvaliteten i Mjøsa for en del år tilbake ga gode resultater, men dessverre er det nå oppdaget at vannet er forurenset bl.a. pga. bromerte flammehemmere. Gravide kvinner og barn frarådes derfor å spise enkelte fiskeslag fra Mjøsa. Haldenvassdraget er sterkt forurenset og det er behov for omfattende tiltak også her.

Flertallet viser i denne forbindelse til Budsjettinnst. S. nr. 8 (2004-2005), hvor et flertall fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet spesielt viste til

"Østfold hvor problemer med avrenning fra jordbruket har skapt store problemer for vassdragene. Her er Vansjø, drikkevannkilde for 60.000 mennesker, i en særstilling. Flertallet ønsker å understreke at i forbindelse med tildeling av midler fra Statens Landbruksforvaltning til spesielle miljøtiltak til fylkene for 2005 må Vansjø prioriteres."

Flertallet mener at det må etableres interkommunale miljøprosjekt for opprensning av overgjødsla ferskvann som Vannsjø og Jærvassdraget, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen som et ledd i gjennomføringen av rammedirektivet for vann, tilrettelegge for interkommunale prosjekter for å forbedre vannkvaliteten i forurensa vassdrag i Norge, og komme tilbake til Stortinget med dette i statsbudsjettet for 2006."

Fremtidsrettet produksjon og forbruk

En omlegging til fremtidsrettet produksjon og forbruk er en grunnleggende utfordring i miljøpolitikken. Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i departementets vurdering om at det kreves betydelige endringer i produksjons- og forbruksmønstre for å sikre en god livskvalitet og levestandard for alle, uten at det ødelegger ressursgrunnlaget og bryter miljøets tålegrenser. Flertallet vil peke på betydningen av arbeidet med Nasjonal Agenda.

Miljøteknologi og offentlige anskaffelser

Komiteen er enig i at satsing på tiltak i bygg- og anleggsbransjen, som står for ca. 40 pst. av landets samlede material- og energiforbruk, samt en tydelig strategi for offentlige innkjøp, er sentrale virkemidler for å legge om til mer bærekraftig produksjon og forbruk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, deler Regjeringens mål om at Norge bør bli et foregangsland for miljøteknologi. Gjennom en økt offensiv på dette området kan vi både møte miljøutfordringer og skape fremtidsrettede arbeidsplasser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senter-

partiet vil imidlertid peke på at hvis ny miljøteknologi skal tas i bruk, er det sjelden en tilstrekkelig forutsetning at ny teknologi er tilgjengelig - dersom denne er dyrere enn konvensjonell teknologi.

Komiteen merker seg departementets vurdering av at utvikling og bruk av miljøteknologi i dag møter mange hindringer, noe også Teknologirådet har pekt på i en rapport som nylig er fremlagt. Målsettingen krever økt satsing på forskning og utvikling, men også at statlige virkemidler er mer samkjørte og koordinerte enn i dag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at meldingen foreslår at SFT skal være et kompetanseorgan for miljøteknologi. Dette er positivt, men disse medlemmer vil understreke at om den ambisiøse målsettingen skal nås, er det nødvendig med en helhetlig strategi der både sektorer som har ansvar for å bidra til innovasjon, og sektorer som kan etterspørre ny teknologi, har felles målsettinger. Disse medlemmer mener det bør utarbeides en forpliktende handlingsplan for miljøteknologi.

Komiteen peker på at Norge er en betydelig energinasjon. Tilgang til tilstrekkelig og rimelig energi er viktig for folk, verdiskaping og sysselsetting.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at samtidig medfører mange former for energiproduksjon miljøproblemer, som utslipp av klimagassen CO₂.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at et mer miljøvennlig samfunn må utvikle ny teknologi som kan erstatte forurensende teknologi og rense opp i gamle synder. Vi må ha ny teknologi for å hjelpe utviklingslandene til å vokse uten å skade miljøet. Miljøvennlig innovasjon og teknologiutvikling kan gi mange viktige jobber i Norge i årene som kommer. Det offentlige har i kraft av sin etterspørsel etter varer og tjenester, en viktig rolle i omleggingen til bærekraftig produksjon og forbruk. Staten, fylker og kommuner bør i større grad stille miljøkrav til innkjøpene sine.

Disse medlemmer mener at det bør etableres et teknologifond i SFT, som kan bevilge midler til utvikling av renseteknologi. Dette vil føre til at tidligere forurensende bedrifter i stedet kan bli ledende innen miljøteknologi på sitt område.

Regional planlegging - arealpolitiske føringer

En nasjonal arealpolitikk er grunnleggende for å oppnå en bærekraftig forvaltning og for å oppnå miljømål knyttet til bl.a. biologisk mangfold og klima. Komiteen peker på at planlegging og forvaltning i økende grad delegeres til kommunene. Samtidig som komiteen vil understreke betydningen av lokalt miljøarbeid, er det viktig å sikre at nasjonale miljømål nås.

Komiteen er enig i departementets vurdering av at økt delegering av ansvar til kommunene, øker behovet for tydelige statlige signaler til kommunene om nasjonale føringer i arealpolitikken. Komiteen støtter de arealpolitiske målene slik de er listet opp i meldingen, og vil særlig understreke at villreinens leveområder skal sikres, bevaring av strandsonen som verdifullt natur- og friluftslivområde, og at vassdragene skal forvaltes gjennom en helhetlig arealpolitikk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil bemerke at Villrein og Samfunn-rapporten anbefaler opprettelsen av to kompetansesenter for villrein for hhv. region 1 og region 2. Flertallet anfører at når det gjelder lokaliseringen av slike sentre, bør det vurderes å ta i bruk allerede eksisterende nasjonalparksentre dersom disse skulle ha egnet beliggenhet og lokaliteter.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, registrerer at Miljøvern-departementet oppgir som ett av de opplistede arealpolitiske måla at; "vassdragene skal forvaltes gjennom helhetlig arealpolitikk som ivaretar vassdragslandskap, vassdragsbeltet og vannressurser". Dette flertallet vil i denne sammenheng minne om flertallsmerknaden i innstillingen fra energi- og miljøkomiteen om supplerende av Verneplan for vassdrag, Innst. S. nr. 116 (2004-2005), hvor det ble uttalt:

"Flertallet er fortsatt av den mening at rikspolitiske retningslinjer bør brukes med smidighet, og at det bør vises stor respekt for det lokale selvstyre og lokal arealforvaltning ved anvendelse av RPRVV. Flertallet har gjennom sitt arbeid registrert ulik praktisering og vektlegging, noe som tilsier at praktiseringen av RPRVV bør gjennomgås på nytt med klarere presisering i forhold til vernets hensikt. Flertallet mener at RPRVV bør begrenses til å gjelde dokumenterte verneverdier i direkte tilknytning til vassdraget. Andre vernevedtak bør ivaretas av annet regelverk. Flertallet presiserer at vedtak om vern av vassdrag ikke skal medføre restriksjoner på utnyttelse av jord- og skogbruksressursene utover det som følger av annet lovverk."

Dette flertallet ber om at det blir lagt vekt på flertallet i komiteens presiseringer, slik at det arealpolitiske målet om vassdrag ikke vil komme i konflikt med flertallet i komiteens vurderinger.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet vil anføre at siden presiseringene gjelder for verna vassdrag, vil de i enda sterkere grad gjelde for øvrige "vassdragslandskap" som ikke er verna.

Komiteen viser til at økt satsing på vindkraft og bygging av mini- og småkraftverk bidrar til verdiskaping i distriktene og til utbygging av fornybar energi. Samtidig kan både bygging av vindkraftanlegg og mini- og småkraftverk komme i konflikt med andre miljømålsettinger, som biologisk mangfold og friluftsliv.

Det kan også være i konflikt med andre viktige verdiskapingsmuligheter, knyttet til f.eks. turisme.

Komiteen mener det er positivt at Regjeringen har vedtatt at det skal utarbeides en tematisk konfliktvurdering av meldte og konsesjonssøkte vindkraftanlegg og nasjonale retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg.

Komiteen viser til at Regjeringen vil starte opp et arbeid med å forbedre beslutningsgrunnlaget for de miljømessige vurderingene av små vannkraftverk. I dette arbeidet må også de sum-konsekvensene bygging av flere småkraftverk i samme vassdragsområde kan få for biologisk mangfold og friluftsliv, vektlegges.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Budsjett-innst. S. nr. 9 (2004-2005) hvor følgende fremgår:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, er kjent med at det finnes en rekke veiprojekter som skaper store lokale forurensningsproblemer, ikke minst støyforurensning. Flertallet mener staten må bidra til at disse problemene bygges inne i miljøkulverter som i byområder kan brukes som parkområder eller tomteareal for boligbygging eller næringsareal."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti kan ikke se at dette flertallssynet er fulgt opp av Regjeringen, og ber om tilbakemelding på oppfølging i budsjettforslaget for 2006.

Disse medlemmer er kjent med at f.eks. Stavanger kommune enstemmig ønsker å bygge miljøkulverter i forurensningsutsatte områder, dersom det gis bidrag fra staten til finansiering. I Sandnes finnes det planer for miljøkulverter på veier som ikke er utbygd ennå. Der ville sannsynligvis protestene mot veitbyggingen reduseres sterkt om det ble gitt bidrag til miljøkulverter. Disse medlemmer mener Regjeringen i langt sterkere grad må legge til rette for statlig finansiering av miljøkulverter.

Disse medlemmer ønsker at det skal utarbeides en nasjonal plan for både vind- og bølgekraft slik at utbyggingsplaner kan settes i et nasjonalt helhetsperspektiv.

Disse medlemmer mener at det er viktig å prioritere hvilke områder vi skal ha vindmøller, i for at det i minst mulig grad skal gå på bekostning av f.eks. sentrale miljø- og kulturverdier, og slik at det tar hensyn til forsyningssikkerhet, regionale kraftbalanser og samfunnskostnader til infrastruktur, som overføringsnett.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader og forslag i behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett for 2005 om dette og helhetlig omlegging av Norges energisystem basert på fornybare ressurser og ENØK.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide nasjonale planer for utbygging av vind- og bølgekraft, men forutsetter at skånsom utbygging kan fortsette inntil planene foreligger."

FORSLAG FRA MINDRETALL**Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:***Forslag 1*

Stortinget ber Regjeringen snarest gjeninnføre ordningen med juridisk bistand til kommuner som har behov for det i arbeidet med beskyttelse av strandsonen. Midler til ordningens videreføring skal bevilges i budsjettet for 2006.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om hvordan det kan legges til rette for flere naturbarnehager og naturskoler i budsjettet for 2006.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:*Forslag 3*

Stortinget ber Regjeringen fremme en handlingsplan for samordning av bærekraftig bruk og forvaltning av verneområder i Norge. Handlingsplanen skal utarbeides og operasjonaliseres av Miljøverndepartementet, men i et forpliktende samarbeid med andre berørte departement, og fremmes for Stortinget senest i budsjettet for 2006.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 4*

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til lov om bærekraftig bruk og vern av bynære marker. Marka i Oslo og omliggende kommuner er aktuell for et slikt vern. For andre aktuelle bynære marker ber Stortinget Regjeringen foreta en nærmere vurdering.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen sørge for å innføre umiddelbar hogststans i alle lokaliteter med gammel kystregnskog, og legge fram en verneplan for den norske kystregnskogen.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i lov av 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet, med tanke på en styrking av lovens vern av allmennhetens rett til ferdsel og opphold i strandsonen langsmed sjø og vassdrag.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen innføre et midlertidig forbud mot import av tropisk trevirke inntil troverdige sertifiseringssystem for tømmer kan garantere for at trevirket stammer fra økologisk og sosialt forsvarlig uttak.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen arbeide for internasjonale sertifiseringssystem for tømmer, trevirke og treprodukter basert på lovlig hogst innenfor rammen av økologisk og sosialt forsvarlig skogsdrift. Troverdige certifi-

seringsordninger må stille absolutte og stedsspesifikke krav til uttaket av tømmer. Ordningene må være åpne for deltakelse fra alle relevante parter, kontrolleres av uavhengig tredjepart, og ta relevante hensyn til biodiversitet, berørte urfolk og lokale gruppers rettigheter og interesser, samt være åpne for innsyn.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen sørge for nye, strengere regler og tiltak for å redusere omfanget av barmarkskjøring.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som skal stimulere til tverrsektoriell handling lokalt. Opprettelsen av et Nasjonal Agenda 21-fond der kommunene kan søke om prosjektmidler må være ett av de tiltakene som vurderes.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen komme med forslag for økt kompetanse i den lokale miljøforvaltningen og et konkret opplegg for å stimulere til tverrsektoriell handling lokalt.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:*Forslag 12*

Stortinget ber Regjeringen forvalte kongekrabben som en uønsket art i Norge, ved å iverksette tiltak med formål å hindre spredning og redusere kongekrabbebestanden vest for Magerøy, og legge dokumentert tyngde og ressurser i å endre den forvaltningen i den norsk-russiske fiskerikommisjonen til et mål om å hindre spredning og redusere kongekrabbebestanden.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006 om å redegjøre for innholdet i en ryddig og inkluderende prosess for å vurdere petroleumsfrie områder, og etablere den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten-Barentshavet.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen i sitt forslag til en videre nasjonal satsing på biodrivstoff tilpasset norske forhold implementere EUs rådsdirektiv 2003/30/ef og sette i verk en opptrappingsplan for bruk av biodrivstoff, og stille krav om innblandingsgrad på 5 pst. innen 2010.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 15*

Stortinget ber Regjeringen avstå fra å innføre ensidige nasjonale miljøavgifter som kan svekke konkurransevnen til norsk næringsliv.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen avvikle ensidige nasjonale miljøavgifter som svekker konkurransevnen til norsk næringsliv.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at forbud mot bygging og fradeling i 100-metersbeltet langs sjøen oppheves.

Forslag 18

Stortinget ber Regjeringen avstå fra å fremme miljøsoner i Barentshavet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 19*

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 legge fram en samlet plan for satsingen på marin forskning, herunder en fullfinansieringsplan for MAREANO for gjennomføringsperioden 2006-2010, og en vurdering av AMOEBE.

Forslag 20

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med budsjettet for 2006 fremme forslag om et system for miljømerking av norsk oppdrettsfisk som kan være operativt fra 1. januar 2006, og som kan bedre omdømmet og styrke eksportmulighetene til norsk oppdrettsnæring.

Forslag 21

Stortinget ber Regjeringen komme til Stortinget med en handlingsplan for å sikre den blågrønne strukturen i byområdene våre.

Forslag 22

Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2006 å etablere Norges første bynasjonalpark.

Forslag 23

Stortinget ber Regjeringen sørge for å gjøre det mindre attraktivt å anskaffe kjøretøy beregnet til barmarkskjøring.

Forslag 24

Stortinget ber Regjeringen om å etablere et nasjonalt program for miljøgiftopprydding i barnehager, skoler og lekeplasser, samt sørge for regler som sikrer at anlegg for barn ikke etableres uten at det er konstatert at det ikke er miljøgifter i grunnen, bygninger eller lekeapparater.

Forslag 25

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med evalueringen av pilotprosjektene for opprydding i forurenset sjøbunn - i Tromsø, Trondheim, Sandefjord, Kristiansand og Horten - legge fram forslag til en prioritert oppryddingsplan med finansiering for de 17 mest forurensete fjordområdene med mål om at opprydding er ferdig innen 2010.

Forslag 26

Stortinget ber Regjeringen endre regelverket og snu bevisbyrden slik at i stedet for at myndighetene må bevise at et stoff er skadelig, får industrien ansvaret for å bevise at det ikke er det.

Forslag 27

Stortinget ber Regjeringen om å styrke norsk kjemikaliepolitikk ved å øke fokus på kjemikalier som hopper seg opp i menneskekroppen og et helhetssyn på hvordan forbrukeren utsettes for kjemikalier fra alle kilder. Det skal iverksettes et nasjonalt program for aktiv utfasing av de mest skadelige kjemikaliene fra forbrukerprodukter og andre varer som forbrukere blir utsatt for, blant annet ved bruk av tidsfesta overgangsordninger og stimulering av erstatningsprodukter.

Forslag 28

Stortinget ber Regjeringen forby DEP (Di-etyl-ftalat) i kosmetikk.

Forslag 29

Stortinget ber Regjeringen, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006, komme med en tiltakspakke som aktivt medvirker til snarlig og trygg utfasing av PCB i bruk og utløsning av ENØK-potensialet ved utskifting av lysrørarmaturer med PCB-kondensatorer.

Forslag 30

Stortinget ber Regjeringen legge fram en fullstendig oversikt over usikra industrielt radioaktivt avfall i Norge og sørge for forsvarlige deponier og betale for opprydding og lagring der staten har eid anleggene.

Forslag 31

Stortinget ber Regjeringen om å innføre en panteordning for engangsgriller med virksomhet fra 1. juli 2005.

Forslag 32

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om opprettelse av et statsforetak for å fremme avfallsforebygging og gjenvinning (GJENOVA).
2. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til eget kapittel i forurensningsloven om avfallsforebygging.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en endring i produktkontrollloven som innebærer at avfallsforebygging nevnes som en effektiv måte å forebygge miljøforstyrrelser på, og vurdere å foreslå en ny paragraf som fokuserer på ressurseffektivitetskrav.
4. Stortinget ber Regjeringen sørge for at materialregnskaper gjenopptas, og at Statistisk sentralbyrå fortsetter å utvikle avfallsstatistikken. Det er viktig at tidsserier og forbedring av statistikk over spesialavfall prioriteres.

Forslag 33

Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2006 å legge fram en helhetlig rapport om effekter av klimaendringer, spesielt hvordan det norske samfunn og økonomi vil påvirkes av klimaendringer. Det vil si hvilke ringvirkninger som kan forventes og hvordan tiltak og samfunnsplanlegging innen alle berørte sektorer kan redusere konsekvensene av klimaendringene.

Forslag 34

Stortinget ber Regjeringen etablere et mål om at Norge skal halvere sin klimaforurensning innen 2020 og arbeide for tilsvarende forpliktende internasjonale mål. Det må snarest settes i gang et arbeid for utarbeide konkrete, sektorspesifikke handlingsplaner for å synliggjøre hvor og hvordan reduksjonene skal gjennomføres.

Forslag 35

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 redegjøre for norske bidrag til global partikkelforurensning, samt arbeide nasjonalt og internasjonalt for å fremme regimer som reduserer global partikkelforurensning.

Forslag 36

Stortinget ber Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 legge fram et forslag til urbane lavutslippssoner for å bedre den lokale luftkvaliteten.

Forslag 37

Stortinget ber Regjeringen om å etablere virkemidler som forhindrer eventuelle ombygginger av skip og fiskefartøy fra diesel til tungolje som drivstoff, men som stimulerer en overgang til gass. Ett av disse virkemidlene skal være tilskudd til finansiering av NO_x-reduserende tiltak på skip og fiskefartøy.

Forslag 38

Stortinget ber Regjeringen konkretisere den nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling (Nasjonal Agenda 21) med tallfesting av etterprøvbare mål, og rapportere på måloppnåelse og av det sektorvise ansvaret, samt den innsatsen hvert enkelt departement skal nedlegge.

Forslag 39

Stortinget ber Regjeringen utrede om det er hensiktsmessig å plassere den viktigste miljølovgivningen i en egen miljølov.

Forslag 40

Stortinget ber Regjeringen om å evaluere kommunenes håndtering av nasjonale naturverdier med sikte på

å etablere mer robuste forvaltnings- og beslutningsregimer, som sikrer ivaretagelse av nasjonale naturverdier.

Forslag 41

Stortinget ber Regjeringen som en del av det femårige programmet for videreutvikling av lokalt miljøvern og bærekraftige lokalsamfunn, styrke det frivillige miljøvernarbeidet og sørge for at de frivillige organisasjonene tas med på lik linje med kommunesektoren (KS) i oppfølgingen av Nasjonal Agenda 21 og Regjeringens moderniseringsarbeid overfor kommunene.

Forslag 42

Stortinget ber om at Regjeringen i høringsforslaget ang. implementering av EUs vanndirektiv beskriver de administrative, juridiske og økonomiske konsekvenser implementeringen vil ha for kommunene. Regjeringen bes videre å redegjøre for dette og status på implementeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006.

Forslag 43

Stortinget ber Regjeringen utarbeide nasjonale planer for utbygging av vind- og bølgekraft, men forutsetter at skånsom utbygging kan fortsette inntil planene foreligger.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringen som et ledd i gjennomføringen av rammedirektivet for vann, tilrettelegge for interkommunale prosjekter for å forbedre vannkvaliteten i forurensa vassdrag i Norge, og komme tilbake til Stortinget med dette i statsbudsjettet for 2006.

II

St.meld. nr. 21 (2004-2005) - om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 2. juni 2005

Bror Yngve Rahm
leder

Synnøve Konglevoll
ordfører

